№ 177 Opłata pocztowa opłacona ryczałtem פרייז 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאָדזשער טאַגעבלאַט

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאַווער 16. טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע 75, פון אַדמיניסטראַציע 47

מאָנטאַג, ג. מנחם אב תרפ"ז | 1. Sierpnia 1927 r. | צוואַנציגסטער יאָהרגאַנג

טייוועלס-מאַשין אין בראַטיאַנוס וואוינונג.

קאַרל וואַרט, אַז דאָס פאָלק זאָל איהם אונטערטראָגן די קרוין.

א טייוועלס-מאַשין אין בראַטיאַנו'ס וואוינונג.

פּאַריז, 31 יולי (ס.פ.) „עקאָ דע פּאַרי" מעלדעט פון בוקאַרעסט, אַז אויף דעם פּרעמיער-מיניסטער בראַטיאַנו איז אויסגעפיהרט געוואָרען אַ נישט געלונגענער אַטענטאַט. אין זיין קאַבינעט איז געפונען געוואָרען אַ טייוועל-מאַשין, מיט אַ קורצער צייט איז אין דער וואוינונג אויסגעפיהרט געוואָרען אַ געהיימניספולע גנבה. די גנבים זאָלען דאָרט האָבען געזוכט דאָקומענטען. די ידיעות וועגען אַטענטאַט איז ביז איצט נאָך נישט געוואָרען אָפיציעל בעשטעטיגט.

קאַרל וואַרט, אַז דאָס רומענישע פאָלק זאָל איהם בעטען איבערצונעמען די מאַכט.

פּאַריז, 31 יולי (פּאַט.) דער געוועזענער קרוין-פּרינץ קאַרל האָט ערקלערט דעם פאַרשטעהער פון „מאַטען" אַז ער האָט רעזיגנירט פון זיינע פּרעטענזיעס צום טראָן צוליב די זעהר שווערע אומשטענדען און צוליב געוויסע פּערזאָנען אין פּאַלאַץ, וואָס זענען געווען איהם געטרייע און האָבען געוואָלט וועגען וועלכע ער וויל נאָך איצט נישט רעדען. קאַרל בעדויערט זעהר שטאַרק די קאָנסעקווענצען, וואָס קאָנען קומען אַלס רעזולטאַט פון זיין אָפּזאָגען זיך פון טראָן, היינט, ווען די סיטואַציע אין רומעניען איז געענדערט געוואָרען און ער איז דער מעכטיגער. אַז אַלס רומענער און אַלס פּאַטריאָט האָט ער דאָס רעכט צו שטעהן אויף דער וואַך פון'ם פאָטערלאַנד און איבער די אינטערעסען פון זיין זוהן.

ער שטרעבט זעהר היינט צו זיין גרעסטער פאַרלאַנג, ער וויל אָבער נישט אַרויסרופען קיין אונרוה אין לאַנד, זיין ערקלערונג האָט דער קרוין-פּרינץ פאַרענדיגט מיט די ווערטער, אַז ער איז גרייט, אויב דאָס רומענישע פאָלק וועט זיך צו איהם ווענדען, צו נעמען אויף דער איינלאַדונג.

אַנטיסעמיטיזם אין רוסלאַנד?

ווין, 31 יולי (טעלעגר. דורך יט"אַ) די „ראַכפּאַקסט" איז מודיע פון מאָסקווע, אַז דער אַנטיסעמיטיזם איז אַריינגעדרונגען אויך אין די אָפּטיילונגען פון דער סאָוויעטען-מאַכט.

אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן קאַמף, וועלכען סטאַלין און בוכארין פיהרען מיט דער אָפּאָזיציע, אין וועמענ'ס שפּיץ עס שטעהט טראָצקי, ווערט געפיהרט אַ העפטיגער קאַמף געגען יודענטום, וואָס האָט זיך אַריינגעריסען אין דער אָפּפיהרונג פון דער סאָוויעטישער מלוכה.

א צאַרישע פאַהן אויף מינסקער באַהן-הויף.

ריגאַ, 31 יולי (ס.פ.) אונבעקאַנטע פּערזאָנען האָבען אַרויסגעהאָנגען אויפ'ן מינסקער האַקזאַל אַ דריי-פאַרביגען צאַרישען פאַהן. אין מינסק האָט דאָס אַרויסגערופען אַ געוואַלדיגע סענסאַציע. גלייכצייטיג האָבען די מאָנאַרכיסטען פונאַנדערגעוואָרפען איבער דער שטאָט מאָנאַרכיסטישע אויפרופען מיט'ן בילד פון ניקאָלאַי ניקאָלאַיעוויטש'ן.

ווער איז שולדיג, וואָס די ענטוואָפנונגס-קאָנפערענץ אין גענף איז אָפּגעבראָכען געוואָרען.

ניו-יאָרק, 31 יולי (ס.פ.) צוליב די מיינונגס-פערשידענהייטען, וועלכע זענען ענטשטאַנען צווישען דער ענגלישער דעלעגאַציע און דער אַמעריקאַנער דעלעגאַציע בנוגע דער ים-ענטוואָפנונג, בעטראַכט מען דאָ די גענפער קאָנפערענץ פאַר פערענדיגט. דער פּרעזידענט קולידזש האָט ערקלערט פאַר פּרעסע-פערשטעהער, אַז שולדיג אין דעם איבעררייסען די ענטוואָפנונגס-קאָנפערענץ איז ענגלאַנד, וועלכע וויל נישט געהן אויף קיין שום קאָמפּראָמיסען. דאַגעגען די ענגלישע פּרעסע זאָגט, אַז דאָס וואָס די קאָנפערענץ האָט זיך געמוזט פונאַנדערגעהן איז די אויסשליסליכע שולד פון אַמעריקאַ.

עס געהען אָבער קלאַנגען, אַז נישט קוקענדיג אויף די שטאַרקע חלוקי-דעות צווישען ענגלאַנד און אַמעריקאַ וועט מען דאָך געפינען אַ'אויסוועג און די קאָנפערענץ וועט בענייען איהרע אַרבייטען.

אַנ'אַבלאַווע אויף מצורעים.

ניו-יאָרק, 31 יולי (א.ה.) פון בוענאָס-איירעס מעלדעט מען, אַז דאָרטיגע הונדערט מצורעים, וואָס זענען געווען איזאָלירט אין דער געגענד פון סאַן פּאַולאָ, זענען זיך צולאָפען איבער דער ערומיגער געגענד. די פּאָליציי צוזאַמען מיט דער דאָרפישער בעפעלקערונג האָט געמאַכט אַנ'אַבלאַווע איבער דער גאַנצער געגענד. 60 מצורעים געפינען זיך שוין צוריק אויף דער איזאָלירונגס-אָרט. די איבריגע מצורעים האָבען זיך בעהאַלטען אין די געדיכטע אור-וועלדער און דעריבער איז זייער שווער צו כאַפּען. די הויפּט-סבה, וואָס האָט געשטויסען די אונגליקליכע „פערשוועלטע" צו ענטלויפען איז געוועזען דער הונגער.

כוליגאַנעס בעפאַלען א יוד. בית-עולם און צושטערט 71 מצבות.

בערלין, 31 יולי (טעלעגראַפיש דורך יט"אַ) פון קעלן איז מען מודיע, אַז די פערגאַנגענע וואָך איז אַ גרופע כוליגאַנעס, מיטגלידער פון דער פעלקישער אָרגאַניזאַציע, בעפאַלען דעם יודישען בית-עולם אין דער פאָרשטאָט לינדענטאַל און צושטערט דאָרט 71 יודישע מצבות.

די גרופע כוליגאַנעס איז נישט ענטדעקט געוואָרען. די פּאָליציי פיהרט אַנ'ענערגישע אויספאָרשונג.

קאָנסערוואַטיסטען ווילען שאַפען א פּאַשיסטישע וואַהל-אָרדינאַציע.

וואַרשאַ, 31 יולי (ס.פ.) מיט איניגע טעג צוריק איז פאָרגעקומען אין וואַרשאַ אַ קאָנפערענץ פון די קראַקאָווער קאָנסערוואַטיסטען, אויף וועלכער ס'איז בעשלאָסען געוואָרען צו פאָדערן די ענדערונג פון דער וואַהל-אָרדינאַציע.

די ענדערונג זאָל בעשטעהן דערין אין דעם זינען, אַז דער וואַהל-סיסטעם זאָל זיך שטיצען אויף דער רעפּרעזענטאַנץ פון פאַכען, קאָרפּאָראַטיוו אויף פאַך-קוריעס.

דעם דאָזיגען פּלאַן האָבען די קאָנסערוואַטיסטען גענומען פון די פּאַשיסטען, וועלכע אַרבייטען איצט אויס אַ וואַהל-אָרדינאַציע, וואָס זאָל זיך שטיצען אויף קאָרפּאָראַציע.

לויט ווי מ'דערצעהלט זאָל דער דאָזיגער פּלאַן האָבען נושא חן געווען אין די רעגירונגס-קרייזען. די אנהענגער פון דאָזיגען פּראָיעקט בעמיהען זיך צו געווינען דעם מאַרשאַל פּילסודסקי פאַר דער געפּלאַנטער ענדערונג אין דער וואַהל-אָרדינאַציע.

די רעגירונג איז קאַמף מיט די שנאָררערס.

פון וואַרשאַ מעלדעט מען אונז, אַז דאָס מיניסטעריום פאַר געזעלשאַפטליכער פירזאָרגע האָט אויסגעאַרבייט אַ פּראָיעקט צו בעקעמפען די שנאָררעריי.

לויט'ן דאָזיגען פּראָיעקט זאָלען געעפענט ווערען הייזער פאַר פרייוויליגע אַרבייטער, פשיטולקעס און וואַרשטאַטען אויף צוואַנגס-אַרבייט.

אין די פשיטולקעס און אין די וואַרשטאַטען פאַר צוואַנגס-אַרבייט וועלען זיך געפינען אַלע שנאָררער, וואָס ווילען נישט געהן פרייוויליג צו דער אַרבייט.

דער פּראָיעקט זעהט פאָר, אַז אין די וואַרשטאַטען פאַר פרייוויליגע אַרבייט זאָלען צוגעלאָזען ווערען אַלע געוועזענע אַרעסטאַנטען, כדי אויף אַזאַ אופן דערמעגליכען זיי צוריקצוקומען צו דער געזעלשאַפט און אויסצוווארצלען ביי זיי די פערברעכערישע אינסטינקטען.

די דאָזיגע אינסטיטוציעס וועלען מוזען אויסגעהאַלטען ווערען דורך די קאָמונאַלע אינסטיטוציעס פון די וואָיעוואָדשאַפטען. דאָס מיניסטעריום האָט שוין צוגעשטעלט דעם אויבענדערמאָנטען פּלאַן צום מיניסטערען קאַבינעט, וועלכער וועט איהם וואַהרשיינליך בעשטעטיגען.

דאָס ארץ-ישראל'דיגע יודענטום געקליבען א דעלעגאַציע צום אינטערנאַציאָנאַלען קאָנגרעס פאַר רעכט פון די יודישע מינדערהייטען.

ירושלים, 31 יולי (טעלעגראַפיש דורך יט"אַ) דער ועד הלאומי האָט אויסגעקליבען אַ דעלעגאַציע, וואָס זאָל זיך בעטייליגען אין אינטערנאַציאָנאַלען קאָנגרעס פאַר רעכט פון די יודישע מינדערהייטען, וואָס וועט פאָרקומען דעם 17. אויגוסט אין ציריך.

אין דער דעלעגאַציע געהען אַריין: ד"ר דוד יעלין, ד"ר מאָסעזאָהן, בן-צבי און הרב מאיר בערלין. די דעלעגאַציע איז בעאויפטראָגט געוואָרען צו בעמיהען זיך, אַז דאָס ארץ-ישראל'דיגע יודענטום זאָל בעקומען אַ געהעריגע פערטרעטונג אין דער גאַנצער אַגענץ, וואָס וועט געשאַפען ווערען.

אַסימילאַטאָרען פון אַלע לענדער פאַראייניגט אייך!

אויך די עסטרייכישע אַסימילאַטאָרען געגען קאָנגרעס פאַר רעכט פון יודען.

ווין, 31 יולי (טעלעגר. דורך יט"אַ) דער אָרגאַן פון דייטש-עסטרייכישען יודענטום טרעט שאַרף אַרויס געגען דעם קאָנגרעס פאַר רעכט פון די יודישע מינדערהייטען, וואָס וועט פאָרקומען דעם 17. אויגוסט אין ציריך.

קאָמפּראָמיס-פאָרשלאַג וועגען דעם אינטערנאַציאָנאַלען קאָנגרעס פאַר רעכט פון די יודישע מינדערהייטען.

לאָנדאָן, 31 יולי (טעלעגראַפיש דורך יט"אַ) דער רעדאַקטאָר פון דער „ציוניסט" מר. מייער רוקט אַרויס אַ קאָמפּראָמיס-פאָרשלאַג צוליב די מיינונגס-פערשידענהייטען, וועלכע זענען ענטשטאַנען בנוגע דעם אינטערנאַציאָנאַלען קאָנגרעס פאַר רעכט פון די יודישע מינדערהייטען. לויט דעם דאָזיגען פאָרשלאַג זאָלען זיך בעטייליגען דערווייל אין קאָנגרעס נאָר די פערשטעהער פון די יודישע מינדערהייטען, וועלכע געניסען פון די מינדערהייטס-רעכט לויט'ן ווערסייליער טראַקטאַט.

היינטיגע וואָך וועט דעצידירט ווערען דער גורל פון סאַקאָ און וואַנזעטי.

ניו-יאָרק, 31 יולי (ס.פ.) דער גורל פון סאַקאָ און וואַנזעטי, וועלכע זענען דורך'ן אַמעריקאַנער געריכט פער'משפט געוואָרען צום טויט, וועט דעצידירט ווערען היינטיגען מיטוואָך.

די ספּעציעלע קאָמיסיע, וואָס איז בעשטימט געוואָרען צו רעווידירען דעם פּראָצעס, וועט מיטוואָך פערעפענטליכען דעם רעזולטאַט פון איהר אויספאָרשונג.

(סאַקאָ און וואַנזעטי, זענען איטאַליענישע אַרבייטער, אַנאַרכיסטען, וועלכע דאָס אַמעריקאַנער געריכט האָט פער'משפט צום טויט, בעשולדיגענדיג זיי אין אויספיהרען אַ מאָרד און רויב-איבערפאַל. די אַרעסטירטע זיצען שוין אַ יאָהר אין תפיסה און די אַרבייטערשאַפט פון דער גאַנצער וועלט האָט אויסגעדריקט איהר שאַרפען פּראָטעסט געגען דעם אורטייל, וועלכער איז לויט זייער מיינונג אַ פאַלשער. די רעד.)

א אינטערפּעלאַציע אין ענגלישען פּאַרלאַמענט וועגען דער לאַגע פון די פּאָסטשטאַנציעס אין סיריען.

לאָנדאָן (יט"אַ) אויף דער לעצטער זיצונג פון ענגלישען פּאַרלאַמענט האָט דער לאַבאָריסט אינטערפּעלירט דעם קאָלאָניאַל-מיניסטער, צי עס זיינען אַרויסגעשיקט געוואָרען, אַרום דער פראַגע פון אַרויסשיקען פון ארץ ישראל פּאָליטישע עמיגראַנטען פון סיריען, און אויב יאָ ווי פיל און אויף וואָס פאַר אַ סמך.

דער וויצע-מיניסטער פאַר קאָלאָניעס אָרמסבי גאָר האָט געענטפערט: איך בין ניט זיכער, צי עס האַנדעלט זיך וועגען די סירישע פּאָסטשטאַנציעס פון דרוזען-שבט, וועלכע האָבען זיך אויסבעהאַלטען אין עבר-הירדן. לויט די לעצטע דערהאַלטענע ידיעות, שטעלט זיך אַרויס אַז די פראַנצויזישע מאַכט אין סיריען האָט אַרויסגעשיקט אַנ'אולטימאַטום צום פירער פון די דרוזישע עמיגראַנטען, די עמיגראַנטען, וואָס זענען נאָך פערבליבען אין עבר-הירדן האָבען בעקומען אַ בעפעהל צו פערלאָזען דאָס לאַנד און אַ'אויסנאַהם פון אייניגע הונדערט פערזאָן, וועלכע עס איז ערלויבט געוואָרען בלייבען אין עבר-הירדן.

Dr. Gutentag
קינדער-קראַנקהייטען
על. כאָשטשושקאַ 22, (פּיעטריקאָווער 79)
טעלעפאָן 40-03
צוריקגעקעהרט.

Dr Różaner
ספּעציאַליסט פאַר הויט-ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכקייט.
היילונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען און דיאַטערמיע
Dzielna 9 (Narutowicza)
טעל. 28-88.
צוריקגעקעהרט
פון 8—10, 5—8, פרויען 8—4.
אַ'עקסטרע וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

Dr. med. Feldman
פרויען-אַרצט און אַקושער
נעמט אָן פון 6½—3½
Cegielniana 46, tel. 32-88.

דער לאַנגיעהריגער רעסטאָראַן
— פון —
מענדי פּאַגעלמאַן
42 צעגיעלניאַנאַ 42
מעלדט מיט, אַז היינט, דעם 1-טען אויגוסט ד. י. ווערט ערעפענט אַ קוך אונטער דער לייטונג פון אַ גוט-בעריהמטען מאַכער יצחק בערמאַן. עס מעהלט פריהשטיקען, מיטאָגען און אָבענדברויטען פון אויסגעצייכענטער קוואַליטעט. מיטאָגען פון 1,50 זל.
אַכטונג: 2 קיכען מילכיגע און פליישיגע
ערשטקלאַסיגע בעדינונגען.

פלעגט די פיס!
PEDICURE
S. Łódzki, Trauguta 5 (Krótka), m. 10
גענויענטער אָפּעראַציע ביי מיסטער צלעמאַן (היגער-אויגען-אנשטאַלט אין לאָנדאָן).
ספּעציאַליסט צו בעזייטיגען היגער-אויגען און הערנהויט, אַלע אַרייגעוואַקסענע נעגעל אָהנע שמערצען פּעטאָוזשירט די פיס.

Dr. med. Braun
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט-און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער שוואַכע.
בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-ליכט (האָאַר-אויספאַל)
23 פּאַלודניאָוואַ 23
טעל. 40-26
נעהמט אָן פון 9—11 און פון 5—8 נ.מ.

Dr. med. J. Szmerłowski
צוריקגעקעהרט
אַקושעריע און פרויען-קראַנקהייטען
נעמט אָן פון 7—8 אָבענד.
פּיעטריקאָווער 17 — טעל. 7-13.

Dr. med. Ludwik Rapeport
P. Narutowicza 25 (דזשעלנאַ) Tel. 44-10
ספּעציאַליסט פאַר נירען-, בלאָז- און האַרן-קראַנקהייטען.

לאדז האט ארויסגעוויזן א גרויסן אינטערעס צו די נעכטיגע וואהלען צום 15. ציוניסטישן קאנגרעס.

די גרעסטע צאהל שטימען האבן בעקומען „עת לבנות" און „מזרחי"

(ג) נעכטען, אין וואהל-טאג צום 15. ציוניסטישען קאנגרעס, האט מען אין לאדז בולט דערקענט, אז עס געפינט זיך דא א היפשע ציוניסטישע מחנה מיט א לעבעדיגען אינטערעס צום אויפבוי פון ארץ-ישראל. נישט קוקענדיג אויף דעם אונגינסטיגען מאמענט, ווען א גרויסער טייל אינטעליגענער געפינט זיך אויף די זומער-וואוינונגען האט זיך באלד אין דער פריה איינגעשטעלט זעהר א לעבהאפטע וואהל-בעוועגונג. מענער און פרויען, יונג און אלט פון פערשידענע שיכטען און קלאסען זענען געקומען מיט שקלים אין די הענד אבצוגעבן זייערע שטים-צעטלען פאר די פערשידענע קאנדידאטען-ליסטעס, וואס זענען ארויסגעשטעלט דורך אלע ציוניסטישע גרופירונגען אין לאדז.

גלייכצייטיג מיט דער בעוועגונג פון די שוקלים האט זיך אויך איינגעשטעלט א ריהרעוודיגער פערקעהר פון אגיטאטארען, וואס האבען סיי אין די פריוואט-אוויזער, סיי אין די אינסטיטוציעס ווי אויך אויף די טרעפען פון ציגעל-גאס 4 בעשטיפט שטים-צעטלען אין די הענד ארײן, אגיטירט פאר דער ליסטע, ארגאניזירט אנ'אנדערע און בכלל געארבייט געטשים. ביי די וואהל-אורנעס אין דער-ציי געהען לעבעדיג, א היבשער גע-דראנג, א שטופעניש און עס האט זיך געריהרט פון ארט.

וואס ווייטער איז אלץ מעהר געשטי-גען די וואהל-שטימונג. נאך מיטאג איז די וואהל-שטימונג געווארען אינטענסי-ווער, אנגעשטרענגטער, דערביי זענען פארגעקומען עטליכע אינצידענטען, וואס זענען תיכף ליקווידירט געווארען.

ס"ה האבען געשטימט ביי 40 פראצ. פון די וואהל-בערעכטיגטע.

אין דער לעצטער שעה איז דער וואהל-טיבער אדורך בתהוו; נישט וואו נישט ווען האט מען דעם עולם דער-מאנט, אז עס-עס איז שוין 10 א זייגער די וואהלען ווערען פערענדיגט ווערען. ענדליך הערט מען: נאך אנדערטהאלבען מינוט, נאך 1 מינוט — ס'איז שוין 10. ענדליך ווערען געשלאסען די וואהל-אורנעס. הינטער דער טיר בלייבען זיך שוקלים, אז זיי האבען נאך נישט גע-וועהלט, אבער ס'איז פערפאלען.

דער וואהל-קאמיטעט טרעט צו צעה-לען די שטים-צעטלען. די שפאנונג איז געוואלדיג, אלע קוקען אויס דעם רעזול-טאט מיט א פערכאפטען אטעם, 2 ביי-נאכט איז בעקאנט געווארען פאלגענדער רעזולטאט פון די וואהלען: פון 4950 שוקלים האבען געשטימט 1721. די שטימען זענען איינגעטיילט געווארען אויף פאלגענדען אופן:

ליסטע נומער 1 על המשמר האט בע-קומען 184 שטימען.
ליסטע נומער 2 עת לבנות — 451 שטימען.
ליסטע נומער 3 מזרחי — 381 שטימען.
ליסטע נומער 4 רעוויזיאניסטען — 105 שטימען.
ליסטע נומער 5 התאחדות — 377 שטימען.
ליסטע נומער 6 לינקער בלאק — 190 שטימען.

דער רעזולטאט פון וואהלען אין ווארשא.

ווארשא, 31 יולי (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) שפעט ביינאכט איז בעקאנט געווארען דער רעזולטאט פון די וואהלען. פון 5360 שוקלים הא-בען געשטימט 2020. די שטימען זענען איינגעטיילט געווארען אויף פאלגענדען אופן:

ליסטע נומער 1 האט בעקומען 244 שטימען.
ליסטע נומער 2 — 263 שטימען.
" " 3 — 911 "
" " 4 — 215 "
" " 5 — 148 "
" " 6 — 239 "

ווי אזוי דער ווארשעווער קארעספאנדענט פון „דיילי מייל" „בעארבייט" די עפענטליכע מיינונג.

לאנדאן, (י. ט. א.) אין דער היגער גרויסער טאג-צייטונג „דיילי מייל" ווערען פון צייט צו צייט געבראכט ידיעות, וואס שטאמען, ווייט אויס פון רוסישע מאנארכיסטישע קרייזען און בע-מיהען זיך צו בעווייזען, ווי אונז יודען „צערכאפען" רוסלאנד. אין איינעם פון די לעצטע נומערען פון דער דערמאנ-טער צייטונג, איז אפגעדרוקט א ספעצי-עלע דעפעשע פון איהר ווארשעווער קארעספאנדענט אין וועלכער עס ווערט געזאגט: „צוליב די כסדר'דיגע אנטי-סאוויעטישע אויפשטאנדען אין אוקראאי-נא, האט דאס הויפט-עמיגראנציע-ביורא בעשלאסען צו טראנספארטירען אוק-ראאינישע פויערים קיין סיביר. דאנעבען די יודישע מאסע, וועלכע קומט צוריק פון פאלעסטינא, פערכאפט גערן די ריי-כע לאנדווירטשאפטען ארום דעם שווארצען ים, וועלכע זענען צוגענומען גע-ווארען ביי די אוקראאינישע פויערים".

ביי דער איצטיגער אנטי-סאוויעטישער שטימונג אין ענגלאנד, איז זיך לייכט פארצושטעלען וויפיל שאדען די דאזיגע נארישע מעשות ברענגען דער יודישער בעפעלקערונג.

צי האט דער איינברוך אין דער מלוכה-דרוקעריי געהאט א פאליטישען הינטער-גרונד.

ווארשא, 31 יולי (פאט).
דער היינטיגער קראקאווער „קורער אי-לוסטראוואני" ברענגט א ידיעה אז בעו דער אויספארשונג פונ'ם דרייסטען איינ-ברוך אין דער מלוכה'שע געלד-דרוקע-ריי אין ווארשא האט זיך ארויסגעווי-זען, אז דער איינברוך האט געהאט א פאליטישען הינטערגרונד.

אין צוזאמענהאנג דערמיט איז די פוילישע טעלעגראפען אגענטור דעמענ-טירט געווארען אויפמערקזאם אויף די דערמאנטע ידיעה שטימט נישט מיט דער ווירקליכקייט און אז עס איז אויך פאלש. די ידיעה פון דער זעלבער ציי-טונג, אז אין צוזאמענהאנג מיט דער אויספארשונג, איז בעשטימט געווארען אנ'אנדערער לייטער פון אויספארשונגס אמט אין ווארשא.

פולקאווניק מאקסימיליאן לאנדאו איז נישט געווען גע'שמד'ט.

ווין, 31 יולי (ספ. צום ל. פ.)
דעם 24. יולי איז אין ווין געשטאר-בען א הויכער פוילישער אפיציר, דער פולקאווניק-עמעריט מאקסימיליאן לאנ-דאו. פולקאווניק לאנדאו איז געווען איי-נער פון די פעסטונגסטע ארגאניזאטארען פון די לעגיאנען אין יאהר 1914.

אין אנהויב האט ער געדינט אין דער עסטרייכער ארמעע. שפעטער איז ער בעשטימט געווארען אלס יורידישער ראט ביים ד. א. ק. 1.

אין דער מלחמה האט ער בעקומען אנ'אויסצייכנונג פון הויפט-מיליטער ערשטער קלאס. ער איז געשטארבען נאך א זעהר שווערער קראנקהייט. ביז צום טויט איז ער געבליבען א יוד. נישט קוקענדיג אבער דערויף האט מען איהם איבערגעפיהרט פון ווין קיין ווארשא, וואו מען האט איהם קובר געווען אויפ'ן מיליטערישען בית-עולם אויפ'ן פאוואנ-זעק.

א אינטערפעלאציע אין ענגלישען פארלאמענט וועגען די קאמוניסטישע ארעסטען אין תל-אביב.

לאנדאן (יט"א) אויף דער לעצטער זיצונג פון פארלאמענט האט דער הויזלאבאריסט לאנסבערי אנגעפרעגט דעם קאלאניאל-מיניסטער צי דער מיניסטער האט געגעבן ידיעות וועגען ארעסטאנטן פון פראגען, וואס איז פארגעקומען דעם 7. יולי ה. י. און צי דער מיניסטער איז גרייט אנצונעהמען מיטלען מיט'ן צוועק צו אנולירען דעם אורטייל.

דער וויצע-מיניסטער ארמסבי גאר האט געענטפערט, אז דאס קאלאניאל-מיניסטעריום האט נאך נישט געהאט קיינע גענויע ידיעות. וואס שייך דער צווייטער טייל פון דער אנפראגע, גייט הערט, לויט די פארלאמענטארישע פאר-שריפטען, דאס רעכט אנולירען גע-ריכטס-אורטיילען צום נציב העליון פון ארץ ישראל.

צוגענומען א קצב זיינע בהמות און איהם געשלאגען מכות-רצח.

(ג) פערגאנגענעם דאנערשטאג איז אין שטאטישען שלאכטהויז פארגעקומען א פאל, וועלכער האט גורם געווען א גע-שלעג צווישען יודישע קצבים פון וועלכע איינע זענען ארום שטארק צו'מזיק'ט.

צום געשלעג איז געקומען צוליב אט וואס: דער ארימער קצב שמואל קליין פון גרינעם מארק, נישט האבענדיג קיין פרנסה פון זיינע יאטקע, האט זיך גע-פרובט דאס מאל ביים האנדעל מיט א לעבעדיגער בהמה. קויפענדיג צוויי בע-מערע בהמות איז ער דאנערשטאג אוועק אין שלאכטהויז אריין וואו ער האט פער-קויפט „אויפ'ן ווארט" ביידע קיה די שותפים-ברידער בעשקע און שלאמקע. נאך דער קניה האבען די הורטאווניקעס געשאכטען די בהמות און צום אומגליק פון דעם קצב שמואל קליין, זענען די בהמות טריפה געווארען. נישט האבענ-דיג גארנישט „אריינגעשטעקט אין דעם עסק" האבען די שותפים צוריקגענומען קליין'ען די בהמות. פערשטעהט זיך, אז דאס איז געווען א געוואלדיגע עולה גע-גען קליין'ען, מחמת אין הורט-האנדעל מיט בהמות האט ביז איצט נאך נישט פאר-סירט אזא פאל, הגם די דאזיגע סחורה ווערט שטענדיג פערקויפט אויפ'ן ווארט. אהן וועקסלען און זשיראנט'ס. דער פאל האט ארויסגערופען א גרויסע אויפרעגונג געגען ביידע הורטאווניקעס, אבער דער-מיט האט זיך נאך נישט געענדיגט. א געוויסער קצב חיים גוטצבערג האט דאן גענומען ביי שמואל קליין'ען א ווארעמעל פלייש און דערביי זיך ארויסגערעכענט 40 זלאטעס, וואס ער האט זיך גע-מאהנט אלס חוב פון פאר 4 יאהר צו-ריק. קליין האט זיך דאן געבעטען רחמים, אז ער, גוטצבערג זאל איהם נישט צו-ברענגען צום אונטערגאנג. האט גוטצבערג דערפאר בעפאלען דעם נידערגעשלאגע-נעם קצב און איהם געשלאגען מכות רצח. צו דער „מלאכה" האבען געהאלפען זיינע צוויי שוואגערס. דערביי האט געכאפט קלעפ אויך קליין'ס אנוועזענדע פרוי.

דער פאל האט ארויסגערופען א גרוי-סע אויפרעגונג צווישען די לאדזשער יודישע פליישער.

פון ספארט-לעבען.

די נעכטיגע פוסבאל-מעטשעס פאר דער מייסטערשאפט פון דער עקסטרא-ליגע

פויזען. (טעלעפאניש)
„ווארטא"—„ל.ק.ס." 2:5
ווארשא. (טעלעפאניש)
„לעגיא"—„טוריסטען" 2:5
לעמבערג. (טעלעפאניש)
„פאגאן"—„ט.ק.ס." 1:8
ווארשא. (טעלעפאניש)
„פאלאניא"—„יוטרזשענקא" 2:3
קראקא. (טעלעפאניש)
„וויסלא"—„ווארשאוויאנקא" 0:8
לעמבערג. (טעלעפאניש)
„חשמונאי"—„רוך" 2:2
קאטאוויץ. (טעלעפאניש)
„1.פ.ס.צ."—„טשארני" 0:2

די מייסטערשאפט-מעטשען פון דער 1-ער ליגע

„הכח"—„פ.ט.צ." 1:4
„ל.ק.ס." 2 — „ג.ט.ס." 1:5
„טוריסטען" 2 — „סאסאל" 5:1
„שילא"—„ל.ט.ס.ג." 5:1

אבאנירט
דאס
לאדזער
טאגעבלאט
אויפ'ן
חודש
אויגוסט.

צו די יודען אין פוילען!

יודען בירגער!

די נאטור האט געשוינט די יודישע ארץ-ישראל און זי האט פערהעלטענישמעסיג ווייניג געליטען פון ערד-ציטערניש אין דעם דאזיגען אונגליקליכען יאהר פון די נאטור-קאטאסטראפעס אין דער גאנצער וועלט. אבער דער נשמה-ציטער, וואס האט ארויסגערופען די ערשטע ידיעה וועגען דער דאזיגער ערשיטערונג אין ארץ-ישראל ביי אלע יודען, האט אונז געוויזען נאך אמאל, ווי טייער איז ביי אונז ארץ - ישראל און אלץ, וואס הערט דארטען געשעהן און ווי שטארק איז דער גייסטיגער בונד צווישען אונז און'ן הייליגען לאנד.

די סענטימענטען פאר'ן בויענדען א"י האט די יודישע וועלט, אין דעם דאזי-גען שווערען יאהר פון עקאנאמישען קריזיס אין לאנד, אויסגעדריקט אויך אין ציפערען אין דער פערגרעסערונג אין די הכנסות פון קרן-היסוד. ווען נישט די ספעציעלע סומען, וואס די ציוניסטישע ארגאניזאציע האט געמוזט אבגעבען פאר דער לינדערונג פון דער ארבייטסלאזיגקייט, וואלטען די הכנסות פון'ם קרן-היסוד היי-יאהר איינגאנצען געדעקט דעם יעהרליכען בודזשעט. דאס איז געווען די תשובה פון די יודען איי-אלע לענדער אויפ'ן הילפס-געשריי פונ'ם ליידענדען ארץ-ישראל.

לעדער קענען מיר, יודען אין פוילען, מיט דעם זיך נישט בעריהמען, אויב איצט אין די גאנצע זעקס יאהר פון עקזיסטענץ פון קרן-היסוד זענען מיר אין דער אלגעמיינער סומע פון דריי מיליאן פונט הכנסות בעטייליגט נור מיט 96000 פונט, ווייט נאך אמעריקא, קאנאדע, ענג-לאנד און דייטשלאנד, שטעהען מיר היי-יאהר ריקווערטס אפילו הינטער דער ארימער קליינער בעפעלקערונג אין א"י.

מיר ווילען נישט קומען צום ציוניס-טישען קאנגרעס אין באזעל, דעם יובל-קאנגרעס פון דער ציוניסטישער בעוועגונג מיט דעם דאזיגען רעזולטאט. מיר רעכנען, אז דאס וועט נישט ענטשפרעכען די אמת'ע בעציהונג פון פוילישען יודענ-טום צו ארץ-ישראל. אין די יאהרען פון דער גרויסער עליה, האט דאס פוילישע יודענטום געגעבן איבערצייגענדע איבער-געבענהייט דעם א"י-געדאנק, א איבער-געבענהייט, וועלכע דריקט זיך אויס אין פערזענליכע קרבנות. אויסער די אלגע-מיינע סבות פון דער פסיכאלאגישער רעאקציע נאך דער ירידה, שטאמט אונ-זער אבגעשוואכטקייט אויך פון דער צעשמאכונג פון דער ציוניסטישער טע-טיגקייט, פון דער ציוניסטישער אגיטאציע, פון דער צוברעקלונג פון די ציוניסטישע כחות אינערהאלב דער ציוניסטישער מחנה.

מיר דארפען נאך אין דעם יאהר תרפ"ז, דעם יאהר פון ציוניסטישען חשבון הנפש, מאכען די לעצטע אנ-שטרענגונג אום די הכנסות פון קרן-היסוד צו פערגרעסערן. מיר קענען מיט דעם יעצטיגען רעזולטאט נישט פער-בלייבען.

מיר מוזען אין דעם חודש אויגוסט אלע ציוניסטישע כחות אין פוילען מא-ביליזירען פאר א העפטיגע ציוניסטישע אגיטאציע צווישען די ברייטע יודישע מאסען וועגען די רעזולטאטען פון 30 יאהר פאליטישען ציוניזמוס. מיר דאר-פען פראקלאמירען איין טאג פונ'ם חודש אויגוסט (לויט דעם אנווייזען פון די ארטיגע עסקנים און לויט די ארטי-גע בעדינגונגען) א זאמעל-אקציע פאר'ן קרן-היסוד, אין וועלכע ס'בעטייליגען זיך אלע מיטגלידער פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע פון אלע גרופירונגען און שאטירונגען. דער טאג, פון פריהמארגען ביז אוונד, איז בעווידמעט אויסשליסליך די זאמלונגען צווישען די תורמים, וועל-כע זענען נאך היי-יאהר נישט בעזוכט געווארען, עס ווערען געמאכט זאמלונגען דארטען, וואו ס'איז היי-יאהר איינגאנצען קיין אקציע נישט דורכגעפיהרט געווא-רען, עס ווערען איינקאסירט אלטע חובות, עס ווערט געמאכט א מזומנים-זאמלונג, כדי מיר זאלען נאך היי-יאהר קענען קומען צוהילף דער ליידענדער ארץ-ישראל.

מיר רופען אויף אלע ציוניסטען דורכצופיהרען מיט הצלחה דעם קרן-היסוד-טאג אין אלע שטעט און שטעט-לעך פונ'ם יודישען פוילען. לאמיר אין דעם טאג אויספרובירען אונזער מאכט און אונזער איבערגעבענהייט צו די אינ-טערעסען פון ארץ-ישראל, וועלכע וועט ארויסגעהן פון אלע שווערע נסיונות מיט נצחון און ערפאלג.

דאס דירעקטאריום פון קרן-היסוד אין פוילען.
צענטראל-קאמיטעט פון ציונ. ארג. אין פוילען.
צענטראל-קאמיטעט פון „מזרחי" אין פוילען.
צענטראל-קאמיטעט פון דער ציונ. ארבייטס-פארטיי „התאחדות" אין פוילען
צענטראל-קאמיטעט פון „פועלי-ציון" (פעראייניגט מיט צ. ס. פ.) אין פוילען.

ווארשא, ב' מנחם-אב תרפ"ז — 31 יולי 1927

לאדזער טאגעבלאט

דער רעדאקטאר נעמט-אָן פון 6 ביז 7 אין אווענט.
ניט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען ניט צוריקגעשיקט.

אדרעס: Lodzer Tageblat“, Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16

טעלעפאנען: פון רעדאקציע 57. אדמיניסטראציע 47.

ארבייט, בלוט און אייזען

און די ווירטשאפטליכע אויפלעבונג פון אײראפא.

דאָס נײַנצעהנטע יאהרהונדערט איז געווען די צײַט, ווען עס זענען פערווירקליכט געוואָרען די אידעען פון דער גרויסער פראנצויזישער רעוואלוציע. די אידעען פון בירגער- און מענשען-רעכט.

נאָך דער בעפרײַאונג פון יחיד איז געקומען אלס לאָגישע קאנסעקווענץ די אנערקענונג פון דער נאציע אלס גאנצעס, אלס אנ׳אויטאנאמישע איינהייט, וואָס זעצט פאר דעם כאמת פאר נײַע לעבענס-פארמען.

די גרויסע וועלט-מלחמה האט געבילדעט גלײַכצײַטיג אנ׳אפשלוס פון דער עפאכע אין דער מענשליכער געשיכטע, וועמענ׳ס סימבאל עס איז געווען דער קאמף פאר נאציאנאלער בעפרײַאונג און נאציאנאלער בעראײַניגונג.

די געוואלדיגע פאליטישע און סאציאלע געשעהענישען, וואס זענען געקומען אלס רעזולטאט פון דער וועלט-מלחמה אין די רוסישע רעוואלוציע זענען א פועל-יוצא פון די רעוואלוציאנערע אידעען און קאמפען, וואס האבען זיך אנגעהויבען אין אײראפא, זײַט דעם אויפשטאנד פון דער פאריזער קאמונע אין יאהר 1871.

איצט שטעהען מיר אויף דער שוועל פון א נײַער עפאכע אין דער מענשליכער געשיכטע. דער ציל פון דער דאזיגער נײַער עפאכע איז צו ברענגען צו א הארמאניש צוזאמענלעבען פון אלע פעלקער פון אײראפא.

דער געוואלדיגער וואוקס פון אמעריקאנישען קאפיטאל, וועלכער בעדראהט ערנסט די זעלבסטשטענדיגקײַט פון אײראפא, און דער אויפשטאנד אין כינע דארפען דינען אלס ווארנונג פאר אלע אײראפעאישע פעלקער, אז זײ זאלען זוכען אלע מעגליכקײַטען צו שאפען א געפלאנטע פעראײניגטע-שטאטען פון אײראפא. די אידעע צו שאפען די דאזיגע פעראײניגונג איז די אויפגאבע פון דער הײַנטיגער נאך מלחמה׳דיגער עפאכע.

די מלחמה האט פולשטענדיג צוטרײסעלט די ווירטשאפטליכע יסודות פון אײראפא, און כל-זמן דאס ווירטשאפטליכע לעבען וועט נישט צוריק ארויף אויף נארמאלע וועגען, קאן קײן רייד נישט זײַן וועגען א שע-פערישער, פראָדוקטיווער, קולטורעלער אויפלעבונג פון די פעלקער.

אײנע פון די הויפט-מניעות, וואס שטערען די נארמאלע ענטוויקלונג פון אײראפא איז די מאמענטאנישע אָרדנונג אין רוסלאנד. בײַ דער איצטיגער ענטוויקלונג פון אײראפא איז אונמעגליך, אז עס זאלען עקזיסטירען צוויי פארמען פון ווירטשאפטליכען לעבען, וועלכע בעקעמפען זיך געגנזײַטיג. עס מוז דעריבער אונבעדינגט געפונען ווערען די פארם, וואס זאל בעראײניגען די דאזיגע בײדע סיסטעמען. די צווײַטע אורזאך פון אײראפא׳ס ירידה איז דער כאאס אין דער צוזאמענפאל פון ווירטשאפטליכען לעבען. די אלע קאנפערענצען, וועלכע קומען צוזאמען אויף אפט בעווײַזען, אז די אנפיהרער פון דער פאליטיק און פון דער ווירטשאפט אין אײראפא גיבען זיך אָפּ א קלארען דין-וחשבון, אז אזא לאגע קאן לאנג נישט אנהאלטען.

דעריבער איז כדאי פעסטצושטעלען. אז לאנגזאם בעמערקט זיך סוף-כל-סוף א געוויסע דערנעהנטערונג צווישען די פעלקער. דאס לעבען און די נויטווענדיגקײט וועלען צוזאגען און פערשנעלערן דעם דאזיגען פראצעס.

דאס פערקלענערן דעם צאל-מאריט, פערלײַכטערן דעם פערקעהר און צוהעלפען צו דער ענטוויקלונג און פערשטארקונג פון דער פראָדוקציע, דאס זענען די פראבלעמען, וועלכע פעראינטערעסירען איצט גאנץ אײראפא, און זײ מוזען דערפיהרען צו דער שאפונג פון „פאן אײראפא“. דאס ווירטשאפטליכע לעבען מוז אויסגעשטעלט ווערען אויף אינטערנאציאנאלע יסודות. אין דעם זענען איצט פעראינטערעסירט אלע פעלקער פון אײראפא.

עס מוז דעריבער קומען א נײַע רענעסאנס-עפאכע, דער רענעסאנס פון אײראפא׳ס גײַסטיגער און ווירטשאפטליכער ענטוויקלונג. דער מארשאל פילסודסקי האט ריכטיג בעצײַכענט די הײַנטיגע צײַט: „עס קומען צײַטען, האט גע-זאגט דער מארשאל, אין וועלכע עס וועט שפילען די הויפט-ראל די ארבײַט. פונקט אזוי ווי אמאל האט אזא ראל געשפילט דאס אײַזען און אין די נאר אלטע צײַטען דאס בלוט.

א. ל.

וויפיל האט העגבי פארד בעצאהלט דעם יודישען אדוואקאט שאפירא?

ג י ו ו-י א ר ק. (י. ט. א.) די ידיעה, וואס האט זיך פערשפרייט אין אײַניגע אײַ-ראפעאישע צײַטונגען, דאס העגרי פארד האט אויסגעצאהלט דעם יודישען אד-וואקאט אהרן שאפירא 140 טויזענד דאלאר און דעריבער האט דער לעצ-טער צוריקגעצויגען זײַן אנקלאגע געגען פארד׳ן שטימט נישט מיט דער ווירק-ליכקײט. פארד האט אומגעקעהרט שא-פירא׳ן בלויז די גריכטס-הוצאות, וועל-כע האבען חײַט נישט בעטראפען קײן 140 טויזענד דאלאר.

די ערד-ציטערניש אין ארץ-ישראל אין ענגלישען פארלאמענט.

לאנדאן (יט"א) אויף דער לעצ-טער זיצונג פון ענגלישען פארלאמענט האט דעפוטאט קאלאנעל דאי אנגע-פרעגט דעם קאלאניעס-מיניסטער, צי ער האט וועלכע עס איז געוויסע ידיעות וועגען דעם ערד-ציטערניש אין ארץ-ישראל און עבר-הירדן, וואס איז פאר-געקומען דעם 11 יולי ה. י.

דער וויצע-מיניסטער ארמסבי גאר האט געענטפערט, אז די לעצטע ידיעות וועגען די געשעהענישען און היזקות אין צוזאמענהאנג מיט׳ן ערד-ציטערניש אין ארץ ישראל און עבר-הירדן זענען פער-עפענטליכט געוואָרען דעם 19. ה. ת. דער פערעפענטליכער אפיציעלער קאמו-ניקאט ענטהאלט אויך ידיעות וועגען דער פארגעקומענער רעטונגס-אקציע פאר דער נשלימטער בעפעלקערונג.

יודישע נייעס.

פעלסערבונד-ליגע אין ארץ-ישראל שיקט דעלעגאטען קיין ציריך.

ירושלים (יט"א) די פעלקער-בונד ליגע אין ארץ ישראל, וועלכע איז די בעקאנטע אָרגאניזאציע פון דער אינטער-נאציאנאלער אוניע פון די פעלקער-בונד ליגעס, האט בעשלאסען צו דעלעגירען פארשטעהער אויף דער קאנפערענץ צו שיצען די רעכטע פון די יודישע מינאריטעטען. די האווגט קאנפערענץ וועט, ווי בעקאנט אפגעהאלטען ווערען אנפאנג אוי-גוסט אין ציריך.

א צייטשריפט פאר יודישע ארבייטער- און עמיגראנטען-הילף.

פאריז (יט"א) האט הויפט-ביורא פאר יודישע עמיגראנטען הילף צוזאמען מיט דעם ארבייטער-קאמיטעט פון די יודישע ארגאניזאציעס און די משלאנגער און פאר אונזערע אגענטראלע פאר יודישע ארבייטער-פארזארגונג און דעמשלאנגער, זיך ארויסגעגעבען א נײַע צײַטשריפט אין דער דײַטשער שפראך א. ג. „יודישע ארבייטער-פארזארגונג, סאציאלע און ווירטשאפטליכע פאליטיק, עמיגראציע און עמיגראנטען-הילף. רעדאקטאר איז שוין פאר אויסלענדער א.ר.ג.ל.

גרויסער סוקצעס איז ארגענטינא פון דער זאמלונג לטובת די יודישע וועלט-ליכע שולען אין פוילען.

בוענאס-איירעס (יט"א) די אקציע, וואס איז אנגעפיהרט געוואָרען אין גאנץ ארגענטינא לטובת די יודישע וועלטליכע שולען אין פוילען און צישא-מענהאנג מיט׳ן וויזיט דא פון דעם מפעציעלען שליח פון דער יודישער שול-ארגאניזאציע און בעקאנטען פאלקס-טוער אין מאסקווע ה׳ זרבבל האט גע-ענדיגט מיט מאטעריעלען און מאראלישען סוקסעס. בעת זײַן וויזי-טען אין ארגענטינא האט ה׳ זרבבל בע-זוכט 25 שטעט אין פאלאניען און ארויסגעטראטען אויף 45 מיטינגען ווי אויך אויף צוויי ארטיסטישע פארשטעל-נגעס. דער גאסט איז אומעטום אויפגע-נומען געוואָרען מיט גרויס בעגײַסטערונג. אלע אנגעזעהענע האבען בײַגע-שטײַערט לטובת די יודישע וועלטליכע שולען. עס זענען אויך געשאפען געווא-רען לאקאלע שול-קאמיטעטען, וואס וועלען די אויפגאבע בעהאלטען צו זיין די ווײַטערע עקזיסטענץ פון די יודישע וועלטליכע שולען אין פוילען.

פון ארגענטינע איז ה' זרבבל צוזא-מען מיט די בעקאנטע יודישע ארטיס-טען יוליוס אדלער און בערטא גערסט-מאן נעלאטען אבגעפאהרען קיין ריא-דע-זשאנעירא אין בראזיליען, וואו עס וועט אויך פארקומען א זאמעל-אקציע לטובת די יודישע וועלטליכע שולען אין פוילען.

לובאוויטשער הויף און די באלשעוויקעס.

צום ארעסט און בעפרייאונג פון לובאוויטשער רבי׳ן.

פון י. י. גלאס.

1.

לרגל׳עגדיג הערען ארעסט פון ליובאווי-טשער רבי׳ן, האב איך זיך דערמאהנט פיל פרטים פונ׳ם לעבען פון ליובאוויט-שער הויף אין די צײַט פון די באלשע-וויקעס.

בעת דעם גרויס מלחמה, ד. ה. בעת דער רוסישער אבערקאמאנדיר ני-קאלאי ניקאלאיעוויטש האט גוזר געווען ארויסצוטרײַבען די יודען פון ליטע, און אין דער מהומה וואס עס איז געווען דאן, איז דער ליובאוויטשער רבי ר׳ שמואל בער זצ״ל, דער פאטער פונ׳ם איצטיגען רבי׳ן, אריבער מיט׳ן גאנצען הויף קיין ראסטאוו-דאן.

אין ראסטאוו איז דאן געווען א רײַ-כע יודישע קהלה, מיט די בעוואוסטע גבירים גאלפערין, גארדאן, גור-אריה, הסידאווסקי און נאך. אהין איז אויך אריבער די נאוואראדקער ישיבת מיט איהרע מוסר׳ניקעס און צולעצט אויך דער רבי.

און אז איך בין אנטלאפען פון דער הונגעריגער אדעס, בשעת עס האט איהר אײַנגענומען דער בעוואוסטער גענעראל שקורא, אין זשטען ראסטאוו-דאן, האב איך שוין דארט געטראפען דעם רבי׳ן. ער האט זיך געקויפט אנ׳אײַגענע גרויסע הויז, זיך אײַנגעארדענט א שטי-בעל און געפראוועט גוט-יודישקײט, ווי אין ליובאוויטש.

אין ראסטאוו האט אויך געוואוינט דער געוועזענער פעטערבורגער ראבי-נער, שניאורסאן, א בעוואוסטער קאדע-טישער פיהרער. שניאורסאנ׳ס פרוי איז געווען דעם ליובאוויטשער רבינ׳ס פלי-מעניצע, דעם האמלער רבינ׳ס א טאכ-טער.

איך האב בײַ שניאורסאנ׳ס געגעבען „לעקציעס די קינדער — אבי נישט הונגערען“.

בײַ שניאורסאן, אגב, האב איך זיך געטראפען מיט׳ן פירשט פעטער דאלגא-רוקי, וואס די באלשעוויקעס האבען איהם נישט לאנג דערשאסען.

דער דאזיגער פירשט, א ריוריקא-וויטש, ד. ה. פון ריוריקס (דעם ערשטען פירשט פון רוסלאנד) משפחה, איז גע-ווען א פרעטענדענט אויפ׳ן רוסישען טראן און מען האט אויך איהם געקוקט ווי אויפ׳ן קינפטיגען קאנסטיטוציאנעלען מאנארך פון רוסלאנד.

בעת איך בין אוועק פון אדעס, האבען מיר געזאגט מײַנע בעקאנטע קא-מיסארען (זײ זענען געבליבען אין אדעס אונטער אנדערע נעמען) פאהרט, פאהרט מיר׳ן אויך באלד נאכקומען.

און כך הוה. בעת דעניקין איז שוין געווען נישט ווײַט פון מאסקווע,

פון י. י. גלאס.

און אלע האבען שוין געשטעלט די באל-שעוויקעס א מצבה, האט זיך מיט אמאל דאס רעדעל אומגעדרעהט. דעניקין האט געכאפט היגטער אריאל א גרויסע מפלה, און האט זיך אפגעטראגען.

די באלשעוויקעס זענען איהם נאכ-געגאנגען און האבען זיך ארײַנגעריסען — אין „דאן בעזא“ (דאנעצקי בעסיין) און אין מיטען ווינטער פון 20-טען יאהר זענען זײ שוין געווען אין ראסטאוו.

אויף ראסטאוו איז דאן אנגעפאלען אנ׳אימה. די וואס האבען געקאנט, זע-נען בעצײַטענס אנטלאפען. און די ווי-דער האט זענען געבליבען, זענען אין אײַן נאכט געווארען אביונים. די בענק האבען די באלשעוויקעס אונטערגעצוי-גען. די פאבריקען זענען נאציאנאלי-זירט געוואָרען, ד. ה. פאראליזירט. גרוי-סע געשעפטען צוראבירט. אין די גא-סען האבען זיך געוואלגערט געפגר׳טע פערד און גע׳הרג׳עטע מענשען.

לעבענסמיטלען זענען באלד פערשוואונ-דען געוואָרען (מען האט זײ בעהאלטען) און פון זעקס רובעל א פונט ברויט איז אין אײן טאג געוואָרען פערציג.

דערצו האט זיך געצויגען א שלאכט זעקס וואכען אין די גאסען פון שטאט.

בײַם ארײַנגאנג אין שטאט האבען די רויטע ארמעער זיך א ווארף-געטאן אויף די ווײַן און בראנפען-געשעפטען. מען האט נאכאנאנד געשיכורט דרײַ טעג.

דערנאך האבען זיך די ווײַסע (דעני-קינ׳ס חיל) גוט פערפעסטיגט אין באטאיסק — א נאטירליכע פעסטונג זיבען ווירסט הינטער ראסטאוו, און האבען פון דארט בעשאסען אלע הײַזער די שטאט.

מענשען האבען זיך שוין אזוי צוגע-וועהנט צו די „פייגעלעך“ (באמבעס) מיט זײַער „ווערען“ (פײַפען) און צו דעם קנאלען פון די קוילענוואַרפער, אז מען פלעגט ארומגעהן אין גאס בײַ דער גרעסטער קאנאנאדע.

און האט אזא „פויגעל“ ווען א פיק געטאן — מילא, געשטארבען — בעגרא-בען.

אז דאס לעבען איז פײַ-פיי-פע נאאס געוואָרען.

און אין רבינ׳ס הויף איז זיך דאס לעבען געגאנגען נארמאל. די באלשע-וויקעס האבען איהם נישט אנגעריהרט.

און פורים האט מען געפראוועט די סעודה, ווי אלע מאל.

אין מיטען דער סעודה זענען ארײַן באלשעוויקעס אין רבינ׳ס הויז (זײ האָ-בען, א פנים, געמײַנט, אז דא קומט פאר א קאנספיראטיווע פערזאמלונג)

דער עולם איז געוואָרען שטארק צורו-דערט. מ׳האט געוואלט בעהאלטען די קערה, וואס איז געשטאנען אויפ׳ן טיש געפאקט מיט גרויסע געלדער. דער רבי אבער האט בערוהיגט דעם עולם און נישט געהײסען בעהאלטען די קערה.

„זײ וועלען גארנישט זעהען“, האט ער געזאגט. און כך הוה.

זײ זענען ארײַן אין זאל, געשטאנען א פאר מינוט, און באלד ארויסגעגאנגען. נישט אנגעריהרענדיג קײנעם און קײן זאך נישט.

נאכדעם האט דער רבי אויסגעקערט פראווען טישען (דער גאנצער עולם האט דאן געטרונקען זעהר א גאנצע נאכט בײַם רבי׳ן ביז׳ן טאג, ווײַל מ׳האט בײַנאכט נישט געטארט ארויסגעהן אין די גאסען.

ער האט זיך אויסגעקנעלט על התורה ועל העבודה. אדער ווי זײַן זוהן, דער איצטיגער רבי, האט מיר געזאגט: פון כלליות איז ער אריבער צו יחידיות.

און לא פסק פומית מגירסא.

2.

שניאורסאן דער קאדעט איז, ס׳מער שטעהט זיך, אנטלאפען מיט זײַן על-טערען זוהן, און זײַן פרוי איז אריבער מיט איהרע איבעריגע קינדער צום רבי׳ן אין הויף.

פלעג איך קומען אלע מאל צום רבי׳ן לערנען מיט די קינדער, און דער רבי, ווי אויך די רבי׳צין, פלעגען זיך מיט מיר אונטערהאלטען גאנץ פרײַנדליך ווי גלײַכע מיט א גלײַכען. דער רבי פלעגט מיך וואונדערען מיט זײַן גראדען און טיפען שכל.

מאכט זיך, אז קרעמענטשוג׳ער רב, ר׳ רפאל, קומט צום רבי׳ן, און ווערט בײַ איהם אין שטוב קראנק אויף טיפוס.

און פון איהם האבען זיך אנגעקומען דעם רבינ׳ס זוהן, דער איצטיגער רבי, ר׳ יוסף, די פלימעניצעס קינדער און לסוף — דער רבי אלײן.

זענען אלע געזונד געוואָרען, חוץ דעם רבי׳ן.

באלד ווי דער קרעמענטשוגער רב איז קראנק געוואָרען בײַם רבי׳ן, האט א ראסטאווער גביר געוואלט ארויסנעמען דעם רבי׳ן, איהם אפגעבען בײַ זיך אײַ-ניגע צימערען, כדי איהם צו פערהיטען, האט די רבי׳צין נישט געלאזען.

און מיט א טאג פריהער אײדער דער רבי איז נסתלק געוואָרען, האט ער נאך געמאכט הבדלה אין בעט, א האלב-טויטער שוין.

הילפלאז מיט שלעכטען מארגען׳ס׳ל האט די יודישע בעפעלקערונג בעגלײַט צו דער אײביגער רוה די שטיצע, די לעצטע שטיצע. און מ׳האט געוויינט, אלע האבען געוויינט.

אז זײַן זוהן ר׳ יוסף האט איבערגע-נומען דעם שטול, איז עס געווען א גרויסער קרבן פון איהם. ער איז גע-ווען זעהר א רײַכער סוחר.

און באלד ווי ער איז געוואָרען רבי, האט ער זיך זיך פורש געווען פון אלעם.

די באלשעוויקעס האבען איהם אויך נישט געשטערט.

באלד נאכדעם, אין יאהר 1921, בין איך אוועק פון רוסלאנד און האב נאך געלאזען דעם רבי׳ן אין ראסטאוו.

נאכדעם האב איך געהערט א גרוס אז ער איז אין לענינגראד און אז ער קלויבט זיך צו קומען קײן ריגא. דער אפהאלט איז נאר, וואס די באלשעווי-קעס לאזען נישט ארויס די כתבים פון זײַן פאמיליע (דערונטער אויך פון צמח צדק).

עס איז דאן געווען אזא געזעץ, אז מ׳טאר נישט ארויספיהרען פון לאנד קײן ביכער, קײן כתבי-יד, און דער שרײַ-בער פון די שורות האט דארט אויך געלאזען צוויי כתבי-יד.

איצט הער איך, ער איז פערשיקט געוואָרען אויף שווערע ארבײַט און נאך שווערע מאטערנישען האט מען איהם בעפרײַט.

ערד-קדחת...

קליינער פעליעטאן — פון פייוואה.

ס׳זענען א פנים פארהאן צײַטען, אז די מאמע ערד ווערט בעפאלען פון א משוגה חולאת און זי ציטערט.

פארהאן אלערלײַ סארטען משוגעים מיט אלערלײַ אײַנבילדונגען.

אײנער בילדעט זיך אײַן ר׳האט א לונג- און לעבער אויף דער נאז, אײ-נער — אז ער האט א גלעזערנעם „גע-זעס“ — אנ׳אנדערער ווידער, אז ר׳איז צאר פון רוסלאנד, קעניג פון פוילען, קײסער פון עסטרײַך, פיקאדא פון יא-פאן, סולטאן פון טערקײַ און מענעליק פון אביסיניען.

און ווידער אנ׳אנדערער זאגט: ער איז גאט — און זײַן חבר, דער אנדע-רער משוגענער איז משיח.

משוגענע קאפריזען — זענען בעונותינו הרבים פארהאן כחול הים אשר לא יספר.

א שוסטער פרעטענדירט צו ווערען א דאקטער, א מיהרער פון יונה מילבערט פלאץ — פרעטענדירט אויף א ראטסמאן, א בחור הנעצער — אויף א קומענדיג סטס- אדער לכל הפחות, א סענאט-בענ-קעל — משוגעים! א חולאת, א קאפ-קראנקהײַט, וואס לאזט זיך מיט ליגד-בערגס אקראפלאן נישט ארויסשלעפען און מיט קײן „צוויי אין פירציגער נישט ארויסשיסען...

די מאמע ערד, איז פערפאלען אין א מאדנע מין חולאת — „דאס קדחת“, איז איהר א פנים כסדר קאלט, זי צי-טערט און ס׳ווארפט מיט איהר העזער הויך.

ערגיץ וואו זינגט א מאמע:
„איך פרעג דיך ים—ענטפער מיר,
וואס ווארפט עס אזוי מיט דיר?“

די אײגענע פראגע לאזט זיך הײַנט פרעגען דער ווילד געוואָרענער ערד:
„וואס ווארפט עס אזוי מיט דיר?“

אין ירושלים טרײַסעלט זי — אין יוגאסלאוויען ווארפט זי — אין חינן ציטערט זי, אין רוים ווארפט זי הורא-גאנבען. זי טויטט מענשען, צעשטערט שטעט און לענדער און דער הימעל, וואס בעריהמט זיך אלײן: — „איך נעם די ערד אין מײַן ושמעגיש“ — לאזט די ערד ווילדעווען, משוגע ווערען, צי-טערן, שפרינגען, טאנצען, ביז זי חעט ארויס פון די האלאבלעס.

עס זענען צײַטען געווען, ווען דער נביא האט אונז גערופען:

„לכו נא ונוכחה“

קומט און מיר וועלען זיך אביסעל א דורכשמועסען.

דער דאזיגער נביא לעבט נישט מעהר — און וואלט ער הײַנט לעבען, ער וואלט זײַן מויל נישט בעשמוצט צו עסען, ער וואלט דורכגעפאלען.

צוויי זענען געגאנגען שפאצירען אויף דער גאס:

דער משוגענער ליבישעל און דער משוגענער מאיר׳ציי.

דער ערשטער האט געזונגען:

„אוי טי דאנא
מאיא דאנא,
צאש מניע פאנאלא...
ליובא דאנא,
מאיא דאנא,
באדיע זווארישאלא“...

דער אנדערער האט געזונגען:

ס׳האט מײַן מיידעל ציטע גיטשע
שוין א פערעהרער —
מ׳שטעלט א חופה די פיטשע-ריטשע,
מיט׳ן קוימענקעהרער...“

פלוצלונג לויפט אן פערסאָמע דער משוגענער שמחה׳לע:

„מזל-טוב חברים, א נײַער פיגעליד

אין משוגעים-פעראײַן:

„די ערד איז משוגע געוואָרען...“

8-טובנג!

דאס

לאדזער טאגעבלאט

בעקומט מען טעגליך 6 א זײַגער פרי

אין אלע באהן-קיאסקען פון

„רוך“

(„Ruch“)

לעזט, אבאנירט

— דאס —

לאדזער טאגעבלאט.

פאלשער דאקטאר האט חתונה מיט א יודיש מעדעל, בעגראבט זי לעבעדיגערהייט, כדי אויסצונארען ביי איהר דעם נדן.

אַ שוידערליכע סענסאַציע מיט וועלכער עס קלינגט גאַנץ מאַרינבאַד. — מיידעל'ס פאטער טרייסט דעם ,,אבל", גיט איהם דעם נדן און יענער מאַכט אַ ,,ויברח".

אין ניו-יארקער ,,טאג" שרייבט ד"ר […?] פון פראג:

אין דעם וועלט-בעריהמטען קור-ארט מאַרינבאַד, וואס טומעלט שטענדיג מיט אומצעהליגע טויזענדער פרעמדע, וועלכע קומען אַהער פון אַלע טיילען פון דער וועלט זוכען אַ רפואה פאר זייערע חלאת'ן, פערגרינגערן אַ ביסעל דעם שווערען, פעטען בויך, וואס האט זיך געגעבען אויסגעפאַשעט ווינטער-צייט אין דער היים; טון אַ שידוך מיט דער פערזעסענער מיאוס'ער בתולה, וואס מען שלעפט זי שוין אַהער יאהרען-לאַנג פון זומער צו זומער, כדי ס'זאל זיך ענדליך ,,פערליבען" שוין עמיצער אין איהר, אַנ'עמטרייבישער ערצהערצאג, וואס דאַרף נדן, אדער גלאט אַזוי עפעס אַנ'אַרומער מיחס מיט הויכע טיטלען, וואס קאָנען צוגיין קומען דעם שווער צום נשיא'ם — דארט, אין דער דאזיגער זומערדיגער וועלט-שטאָט יאָווען זיך נאַטירליך אויך אַלערליי אינטערנאַציאָנאַלע האָכשטאַפּלער'ס, עלעגאַנטע אַוואַנטוריסטען און קליינע שווינדלער'ס און סאַלאָן-גנבים, וואס פירען דאַ אַ שטיק צייט דאס רעדל אין דער ,,הויכער געזעלשאַפט", פערדרעהען קעפ ביי אַלע שיינע ווייבלעך, וואס בענקען נאָך אַ ביסעל ,,ראָמאַנטיק", בע'גנב'ענען צום סוף זייערע מענער, בעגעהען געהיימע מארדען און אַנדערע שווערע פערברעכענס, וואס ווערען אַלע מאָל אויפ'ס ניי די איבערראַשענדיגע ,,סענזאַציאָנען" פון דעם וועלט-בעריהמטען קור-ארט...

די לעצטע שוידערליכע סענזאַציע-טראַגעדיע, מיט וועלכער עס קלינגט איצט גאַנץ מאַרינבאַד, האט פאָלגענדע געשיכטע, וועלכע איך וויל דערצעהלען בקיצור פאר די לעזער פון ,,טאג":

מיט עטליכע וואכען צוריק איז צו דעם מאַרינבאַדער יודישען האָטעל-בעזיצער שטערן [?] אַריינגעקומען אַנ'עלעגאַנט-געקליידעטער יונגערמאַן, אַ ,,דאָקטאָר" פון שווייצאַריען, וועלכער האט זיך פאָרגעשטעלט אַלס ,,דאָקטאָר" נאַטעלע און פערנומען איינעם פון די שענסטע צימערן פון'ם האָטעל. דער ,,דאָקטאָר" האט געמאַכט אַ זעהר נאָבעלען איינדרוק, האט בעצאָהלט זייער רעלעגאַנט [?], פערשטענדליך, האט פערלאַנגט אַלע מאָל דאס שענסטע און דאס בעסטע — און דער האָטעל-בעזיצער איז געווען גליקליך, וואס ער האט דערשלאָגט אַזאַ פיינעם פאַרשוין צו זיך אין האָטעל אַריין, וואו יענער האט ערקלערט צו בלייבען אַ לענגערע צייט.

מיט דער צייט האט זיך [?] שטאָטווייזלען [?] אַ נעהענטערע פריינדשאַפטליכע בעציהונג צווישען דעם דאָזיגען עלעגאַנטען גאַסט און דעם לאַנגעזעסענעם האָטעל-בעזיצער, מיט זיין משפחה. פּונקט געטראָפען, די יונגע פרייליין שטערן, די טאָכטער פון דעם האָטעל-בעזיצער, איז וואָס אמאל מעהר געפעלען געוואָרען דעם ,,דאָקטאָר" נאַטעלע — און די צוויי יונגע מענשען האבען זיך בולבל-ווייז [?] ליב בעקומען אויך.

דעם האָטעל-בעזיצער איז דער דאָזיגער שידוך גאַנץ נישקשה'דיג אויסגעפאַלען — און אַזוי ווי ער האט מורא געהאט, דער ,,דאָקטאָר" זאל, חלילה, נים חרטה האבען אויף דער ,,ליבע", האט דער אַלטער זיך צוגעאיילט, געשריבען גיך תנאים און מאַכען באַלד געמאַכט די חתונה אויך...

דער ,,חתן" האט אפילו ערקלערט דעם שווער, אַז ער וויל בשום אופן פון קיין נדן נים הערען, מחמת דער שידוך איז פאר איהם אַ ,,האַרץ-אַנגעלעגענהייט" און נים קיין געשעפט — פּונקטליך ווענגען אָבער האט ביי איהם דער שווער מיט גרויס טרח און מאַטערניש געקאנט פּועל'ן, אַז ער זאל פאָרט אָננעמען ביי איהם 100 טויזענד טשעכישע קראָנען (20.000 שווייצער-פראַנקען אָדער 5,000 דאָלאַר), כדי דער יונגער ,,דאָקטאָר" זאל זיך קאָנען איינאָרדנען די נויטיגע אינסטרומענטען פאר זיין דאָקטאָרישער פּראַקטיק...

גלאַרקען [?] ווי דער ,,דאָקטאָר" האט שוין ,,באין ברירה" זיך געלאָזט ,,איבעררעדען" פון זיין שווער, ער זאל ענדליך דאָך אָננעמען די סך געלט, האט ער אין דער זעלבער צייט פּלוצים דערפילט, אַז איצט איז שוין דאס יונגע ווייבעל לחלוטין אַנ'איבעריגע זאַך — און ער האט טאַקע באַלד בעשלאָסען אויפ'ן אַרט ווי אַזוי פּטור צו ווערען פון זיין ,,געליבטער פרוי" נאָך אין גיכען...

ער האט געמאַכט מיט איהר אַ חתונה-רייזע און זיי האבען זיך אָפּגעשטעלט אויף'ן בעסטען אָרט. פאַר'ן ווייט האט דאס יונגע ווייבעל געשריבען בעצוויים [?] טעלעגראַמען ברוף צו איהרע עלטערן אין דער היים, פול מיט בעגייסטערונג פאר איהר ליבען און געטרייען מאַן, וועלכער היט זי ווי זיינע אויגען אין קאָפּ און טראָגט זי אַרום די גאַנצע צייט אויף די הענד...

די עלטערן האבען, פערשטעהט זיך, גרויס הנאה געהאט פון זייערע קינדר'ס גליק... באַלד אָבער, זענען זיי איבערראַשט געוואָרען פון אַ טרויעריגער בשורה, אַז דאס יונגע ווייבעל איז עפּעס קראַנק געוואָרען אַ נפטרת'ס [?], אַזוי ווי אָבער דער איידעם, וואס איז אַליין געווען אַ ,,בעריהמטער דאָקטאָר", האט זיי געטרייסט, אַז ער וועט שוין טאָן, וואס מען דאַרף, און אַז אין זיינע הענד וועט זי שוין האבען אינגאַנצען די אמת'ע רפואה — האבען זיך די אַלטע לייט באַלד בערוהיגט...

דערווייל האט דער ,,דאָקטאָר" געהאַלטען אין איין ,,קורירען" זיין יונג ווייבעל, ער האט איהר געגעבען איינצונעמען פערשיידענע ,,פּראַשקעס", וואס ער האט אַליין געמאַכט נאָר פאַר חשוב'ע פּאַציענטען, לויט אַ ,,ספּעציעלען רעצעפּט", און ער האט איהר אַ ח"ץ דעם נאָך איינגעשפּריצט גרויסע פּאַרציעס מאָרפיום, יעדע שעה אַ גרעסערע, כדי זי זאל ,,געהיילט" ווערען וואס גיכער — און אין צוויי טעג אַרום האט ער אַליין, דער ,,פערצווייפעלטער מאַן" צו זיין ,,גרעסטער איבעראַשונג", פעסטגעשטעלט, אַז זיין ,,געליבטע פרוי" איז טויט...

ער האט אָנגעטעלעגראַפירט די געשטאָרבענע'ס אַלטע עלטערן קיין מאַרינבאַד, וואו זי איז דעם אַנדערן טאָג געבראַכט געוואָרען צו קבורה... דער אַלטער שווער וועלכער איז געווען שרעקליך צעבראָכען פון דעם פּלוצלינג'דיגען טויט פון זיין איינציגער, געליבטער טאָכטער, האט נאָר געמוזט טרייסטען און זיין איידעם, דעם ,,פערצווייפעלטען" איידעם און האט נאָך געמוזט אַכטונג געבען אויף איהם, אַז ער זאל, חלילה, זיך נים ,,אַ מעשה אַנטון", אַזוי ווי ער האט זיך געדראָהט די גאַנצע צייט...

נאָך דער שבעה האט דער אומגליקליכער אַלטער פאָטער געשטעלט זיין איידעם, דעם ,,אבל", ער זאל נים נאָכגעבען אַזוי דעם ,,ווייטאָג", וואס מאַכט אַ תל פון זיינע יונגע יאָהרען, נאָר זאל אַרויספאָהרען ערגיץ אַביסעל זיך צו אויפקומען מיט נייע משוגעת, כדי צו פערטרייבען בעטאָלעכווייז [?] די שווערע צרות, פון וועלכע זיי זענען בעזונדער געטראָפען געוואָרען. ער האט איהם צו דעם צוקום [?] אויסגעצאַהלט דעם צוגעזאָגטען נדן — און אין אַ שעה אַרום [?] האט דער ,,פערצווייפעלטער אַלמן" נעשמאַכט דעם אמת'ן ויברח...

אין דער זעלבער רגע איז פּלוצלינג אויפגעקומען אַ חשד אויף דעם גאַנצען ,,דאָקטאָר" נאַטעלע. שכנים און שכנות און פערשיעדענע בעקאַנטע האבען זיך אָנגעהויבען שושקען, דערצעהלען זיך אַלערליי סודות וועגען דעם שנעלען, פּלוצלינג'דיגען טויט פון דער יונגער, געזונדער פרוי — און דער גאַנצער ענין האט דערגרייכט ביז צו דער פּאָליציי, וועלכע האט בעשלאָסען, אויסגראָבען דעם טויטען קערפּער פון דער יונגער פרוי, כדי צו אונטערזוכען, צי זי איז געשטאָרבען מיט אַ נאַטירליכען טויט...

אַ שוידערליכער אָבער האט ערגרייפען [?] אַלע מיטגלידער פון דער אונטערזוכונגס קאָמיסיע, ווען זיי האבען דערזעהן, אַז די פרוי פון דעם ,,דאָקטאָר" ביי וועלכער ער האט אַליין קאָנסטאַטירט דעם טויט, האט זיך נאָך אין קבר אומגעדרעהט, וואָרפּענדיג זיך פון מויטען [?] ווייטאָג. און האט נאָך מיט די לעצטע כחות צעריסען [?] — די הענד, בעת זי איז שוין געלעגען פערשלאָסען אונטער דער ערד...

די קאָמיסיע האט פעסטגעשטעלט, אַז דער ,,דאָקטאָר" נאַטעלע, אַ געוועזענער קעלנער, וואס איז אין דער לעצטער צייט געוואָרען אַנ'אינטערנאַציאָנאַלער הויכשטאַפּלער, האט משום פערסמ'ט זיין פרוי מיט אַלערליי גיפטען, וועלכע ברענגען מיט זיך אַ שווערע לעטהאַרגיע פון'ם האַרץ און פון'ם גאַנצען אָרגאַניזם, וואָס זעהט אויס דערפון פּונקט ווי טויט — און אַז די אומגליקליכע יונגע פרוי איז בעגראָבען געוואָרען לעבעדיגערהייט און געשטאָרבען ערשט פון דערשטיקונג אין קבר...

דעם האָטעלען [?] שוידערליכען סוף פון דער פּראַגישער געשיכטע, וועלכע האט געמאַכט אַ מיאוסען איינדרוק אין אַלע קרייזען פון דער בעפעלקערונג, האט אויפגעדעקט די בעקאַנטע צייטונג ,,[…?]" — און טאַקע אַ דאַנק דער ראַפינירטער איבערראַשענדער אויפדעקונג, איז עס נאָר געלונגען דער פּאָליציי צו ערעסטירען דעם ראַפינירטען שווינדלער.

גאָלד בלוט, און פרויען.

אַ ראָמאַן פול מערקווירדיגע איבערלעבענישען און ליידענשאַפטען.

76-טע פאָרזעצונג.

— בעטשולדיגט מיר, שעהנעס, גוטעס, גנעדיגעס פרייליין; — האָט ער אויסגערופען — איך האָב עס געטון אויס ליבע. איך ליב אייך איבער אַלץ. איך פערגעטער אייך. איך בין גרייט צו בעגעהען דאָס גרעסטע פערברעכען אויס ליבע צו אייך! וואָס האָב איך געקענט טון? איך ליב אייך מעהר פון אַלץ אין דער וועלט.

עלווירא איז געבליבען זיצען, ווי פערשטיינערט. דאָס האָט זי נישט ערוואַרט. דערויף האָט זי זיך נישט געריכט.

— מערדער — האָט זי ענדליך אויסגערופען — געה אַוועק פון דאַנען! ווי קומט איהר ערויסצוזאָגען דאָס וואָרט ,,ליבע"? ווייסט איהר, אַז דאָס דאָזיגע ערהאַבענע וואָרט ווערט פערשוואַרצט אין אייערע ליפּען! ווי קומט אַ מערדער צום הייליגען וואָרט ,,ליבע"?

— איהר זעהט דאָך, פרייליין! איך ליב אייך מיט'ן גאַנצען פייער פון מיין האַרצען. איך קען נישט לעבען אָהן אייך. איך האָב אַלץ געטון נאָר אויס ליבע צו אייך.

— ווען איהר ליבט מיך, פאַרוואָס האָט איהר מיך אויפגעהאַלטען דאָ אין הילדען וואַלד? פאַרוואָס האָט איהר מיר געשטערט מיין רייזע?

— אָך. ווי גליקליך וואָלט איך געווען, ווען איהר זאָלט וועלען געהן מיט מיר דאָ נישט ווייט אין וואַלד. איך האָב דאָ אַ שטיבעלע. מיר קענען דאָ בלייבען גליקליך, ווי די טויבען, קומט מיט מיר, גנעדיגעס פרייליין! צו וואָס טויג אייך די רייזע. צו וואָס זאָלט איהר ווייטער פאָהרען, ווען אייך ערוואַרטעט ליבע און גליק?

עלווירא האָט נישט געוואוסט, וואָס צו ענטפערן. זי האָט נישט געקענט קוקען אויף דעם דאָזיגען מענש. זיין אַנבליק האָט זי דערפילט מיט עקעל און שרעק. דער מענש איז געווען אַבשייליך, ווי ער איז געשטאַנען פאַר איהר, ווי ער האָט זי אָנגעקוקט, ווי ער האָט געשמייכעלט, ווי ער האָט געבעטען.

זי האָט אַ קוק-געטון אויף איהר קאַמער-מעדעל, גלייך ווי זי וואָלט ערוואַרט הילף און שוץ פון אומגליקליכען מעדעל, וואָס איז נאָך אַלץ געלעגען אין אָהנמאַכט און זיך נישט געקענט ריהרען.

די לאַגע איז געוואָרען אַ פּיינליכע. אַ פערצווייפעלטע. דער באַנדיט איז געוואָרען אונרוהיג און נערוועזער.

— וואָס זאָל דאָס הייסען? דער באַראָן האָט מיר געשריבען, אַז ער וועט מיך ערוואַרטען דאָ אין וואַלד און ביים ערשטען שאָס פון מיין פּיסטאָלעט וועט ער קומען צולויפען. איך האָב שוין דריי מאָל אויסגעשאָסען און ער איז נאָך אַלץ נישטאָ. עס העלפט גאָר נישט. איך האָב שוין אָנגעהויבען צו שפּילען די ראָלע פון אַ פערליבטען און מוז זי ווייטער שפּילען.

ער האָט זיך בעווענדעט צו עלווירא'ן און האָט איהר געזאָגט שאַרף און קאַלט:

— אַלזאָ, קומט מיט מיר, גנעדיגעס פרייליין! לאָמיר נישט פערלירען קיין צייט. איך האָב מורא, עס זאָלען נישט אָנקומען קיין מענשען. דאַן וועל איך מוזען זוכען אַנ'אַנדער מיטעל, אום אייך צו צווינגען, איהר זאָלט געהן מיט מיר.

— אויסוואָרף! לומפּ! — האָט זיך געריסען די אומגליקליכע עלווירא — ריהרט מיך נישט אָן! דערבאַרעמט מיך נישט אונגליקליכע מערדער!.. מערק, מערדער...

דער נידערטרעכטיגער מאַן מיט די שוואַרצע האָאָר האָט געשמייכעלט. ער האָט געוואוסט, אַז זי קען גאָר נישט טון געגען איהם. ער האָט געהאַט דראָהט [?] אומזיסט. איהר צאָרן האָט איהם געמאַכט פערגעניגען. ער איז געוואָרען צופרידען, וואָס זי האָט זיך געבייזערט. וואָס זי האָט זיך אויפגערעגט, אַזוי פערגעניגען האָבען קליינע קינדער, וועלכע רייצען זיך מיט אַ ווילדע חיה אין אַ שטייג.

פּלוצלינג איז אָנגעקומען אַ קאַרעטע.

פון דער קאַרעטע איז ארויסגעשפּרונגען גראַף [?]. ער האָט אַ קוק-געטון, ווי עס האָלט, און אויסגערופען ,,רויבער" — האָט ער עטליכע מאָל אויסגעשאָסען צום מאַן מיט די שוואַרצע האָאָר. קיין איין שאָס האָט נישט געטראָפען, אָבער דער מאַן מיט די שוואַרצע האָאָר איז גלייך אַנטלאָפען.

— איך דאַנק אייך, מיין הער. איהר האָט מיך גערעטעט! — האָט עלווירא געזאָגט צו גראַף'ן.

— עס איז געווען מיין פליכט צו פערטיידיגען די עהרע פון אַ פרוי. אַ שאָד, וואָס דער רויבער איז אַנטלאָפען אַ לעבעדיגער.

— מיין הער, קאָנט איהר מיר נישט זאָגען, ווי ווייט עס איז צום דאָרף פעטשבי?

— עס איז נישט ווייט פון דאַנען, זיכער דריי שעה — האָט גראַף ערקלערט.

עלווירא האָט אַרויסגעלאָזט דעם קאָפּ פון די קאַרעטע. זי האָט בעמערקט, אַז עס איז שוין פינסטער. [...?] כדי צו זעהן איהר געליבטען, איהם בעפרייען און קומען צו איהר מוטער און זאָגען: — מוטער, דעם געליבטען [?] האָב איך געבראַכט! ... נאָר זי האָט זיך פערטראַכט [...?].

— איך וועל נישט פרעגען, וואָס איהר דאַרפט טון אין דאָרף פעטשבי — האָט ער געזאָגט — דאָס איז נישט מיין זאַך. איך קען עס אָבער נישט פערשטעהן, אַז איהר וועט וועלען געהן אַליין אין דער דאָזיגער געגענד. איהר זעהט דאָך אַליין, אַז די געגענד איז נישט גאַנץ זיכער. איהר האָט זיך נאָר וואָס בעגעגענט מיט אַ גרויס געפאַהר. ווער ווייס, וואָס עס קען ווייטער פּאַסירען! נעמט מיין קאַרעטע, גנעדיגעס פרייליין! ווען איהר ווילט נישט פאָהרען מיט אַנ'אומבעקאַנטען מענשען, וועל איך געהן צו פוס און איהר נעמט מיין קאַרעטע און הייסט דעם קוטשער פאָהרען, וואוהין איהר ווילט. פערגעסט נישט, אַז אַ מוטער וואַרט אויף אייך, אַז זי וועט זיין אונרוהיג, ווען זי וועט געוואָר ווערען, וואָס מיט אייך האָט פּאַסירט.

— איהר זענט בעקאַנט מיט מיין מוטער? האָט עלווירא האַסטיג געפרעגט.

— געוויס גנעדיגעס פרייליין! איך האָב געהאַט די עהרע בעקאַנט צו ווערען מיט אייער מוטער, ווען איהר זענט געווען אין בודאַפּעשט.

— ווי הייסט איהר, מיין הער?

— איך הייס גראַף [...?] פון [...?].

— וואו וואוינט איהר דען? איך קען נישט אָננעמען אייער קאַרעטע [?].

— איך וואוין אין שלאָס ראַדעצקי.

עלווירא האָט אַ ציטער-געטון, ווען זי האָט דערהערט דעם דאָזיגען נאָמען. זי האָט זעהר גוט געוואוסט, אַז פון שלאָס ראַדעצקי זענען געקומען אַלע איהרע אומגליקען. וואָס האָט זי אָבער געקענט טון? זי איז אַמאָל אַליין אין וואַלד, וואו זי איז נאָר וואָס געראַטעוועט געוואָרען פון אַ שרעקליכער געפאַהר. זי מוז לויפען צו איהר געליבטען און איהם בעפרייען, זיין לעבען, זיין גליק — איהר לעבען און איהר גליק הענגען אָב פון דעם דאָזיגען בריף, וועלכען זי האָט ביי זיך. זי מוז אָננעמען דעם פאָרשלאָג, וואָס דער דאָזיגער אונבעקאַנטער ריטער לעגט איהר פאָר.

(פאָרזעצונג קומט)

סאָוויעטען וועלען כאַפּען אַ מפּלה, אונגאַרן וועט זיין אַ קעניגרייך, פּוילען וועט אויפבליהען.

יודען וועלען בעקומען אין פּוילען הויכע דיפּלאָמאַטישע אַמטען.

אַזאַ נבואה זאָגט די וועלט בעריהמטע אינדישע פאַקירקע מערעפּרען-לאַילאַ. וועלכע געפינט זיך איצט אין לעמבערג, — מיט 15 יאָהר צוריק שוין פאָראויסגעזאָגט דעם דייטשען קייזער ווילהעלמ'ס מפּלה.

זייט איניגע טעג וואוינט אין לעמבערג די וועלט-בעריהמטע פאַקירין מערעפּרען-לאַילאַ-האַנאָאום, וועלכע איז בעקאַנט אויף דער וועלט פון די פערשיעדענע נביאות'ן וואָס זי האָט געזאָגט צו אייראָפּעאישע הערשער און מלוכה-לייט און די דאָזיגע נביאות זענען מקוים געוואָרען.

אין יאָהר 1911 האָט מערעפּרען-לאַילאַ בעזוכט דעם דאַמאַלס-מעכטיגען קייזער פון דייטשלאַנד ווילהעלם דעם צווייטען און האָט צו איהם געזאָגט: ,,ווילהעלם" דו פערליערסט די קרוין און צוזאַמען מיט דיר וועלען אַלע הוהענצאָלערנ'ס ארויסגעטריבען ווערען פון לאַנד" דער ברייטמויליגער [?] דייטשער קייזער האָט דערמאָלס געשמייכעלט, טראָצדעם אָבער האָט ער דער פאַקירין געשענקט אַ אויסצייכנונג. אַז די אויסצייכנונג איז איהר געקומען האָט בעוויזען דאָס יאָהר 1918.

דעם קייזער קאַרל פון עסטרייך האָט מערעפּרען-לאַילאַ בעזוכט שוין אין גלות און זי האָט איהם געזאָגט, אַז ער זאָל זיך גרייטען צום טויט, וועלכער איז שוין נאָהענט. עטליכע וואָכען שפּעטער איז קאַרל געשטאָרבען.

ציטאַ, האָרכט אַריין אין דער מיט אַ האָרם [?] פרוי מערעפּרען-לאַילאַ. שטרעבענדיג [?] זיך איצט אומזיסט [...?], אַז איהר זון זאָל בעקומען דעם אונגאַרישען טראָהן. עס וועט איהר גאָר נישט העלפען. אויך קיינער פון די האַבסבורגער וועט מעהר קיין קרוין נישט טראָגען. אונגאַרן וועט ווערען אַ קעניגרייך, אָבער קעניגען וועט דאָרט עמיצער אַנ'דערש.

פאַר אַ לעצטען יאָהר איז זי געווען אין גריכענלאַנד, וואו זי האָט געוואָרענט דעם דיקטאַטאָר פּאַנגאַלאָס, אַז ער זאָל זיך היטען, ווייל ער וועט אַריינפאַלען אין דער בעלאַגערונגסצוואַנג [?]. דעם זעלבען טאָג ווען מען האָט פּאַנגאַלאָס'ן אַרעסטירט, האָט זי טעלעגראַפירט [?] זעגער 11 טעלעגראַמען, אַז ער זאָל נאָכמיטאָג נישט שפּאַצירען מיט דער שיף, ווייל ער וועט דאָרט פערלירען זיין פרייהייט און פערמעגען. פּאַנגאַלאָס האָט זי נישט געהערט און זינט דעמאָלט שמאַכטעט ער אין תפיסה.

פרוי מערעפּרען-לאַילאַ האָט אויך אַ אויסצייכנונג פון דער פראַנצויזישער רעגירונג פאַר איהרע גוטע עצות, וועלכע זי האָט געגעבען דעם פראַנצויזישען פינאַנץ-מיניסטעריום צו הויבען דעם קורס פון'ם פראַנק.

פרוי מערעפּרען-לאַילאַ זאָגט אויך ,,נביאות" אויף פּוילען. אין משך פון 2 אַ האַלבען חדשים וועט לויט איהרע רייד אין פּוילען פּאָרקומען אַ גרויסע און ביזטיגע בעשעהעניש אויף דעם פּאָליטישען און עקאָנאָמישען געביט. עס וועט פאָרקומען אַ גרויסער אויפבליה. די יודען אין פּוילען קאָנען זיך איצט רוהיג ליגען. עס דראָהט זיי נישט קיין שום סכנה. די יודען וועלען אין דער נאָהנטסטער צייט בעקומען הויכע דיפּלאָמאַטישע שטעלונגען. ביי די קומענדיגע סיים-וואַהלען וועלען דריי יודען שפּילען אַ וויכטיגע פּאָליטישע ראָל אין פּוילען. איינער פון זיי איז אַ לעמבערגער.

ארץ ישראל וועט ווערען זעלבסשטענדיג נישט שפּעטער ווי אין צוויי יאָהר ארום. אָבער עס וועט נישט האָבען קיין שום קאָנטאַקט מיט ענגלאַנד.

דעם רומענישען קעניג פערדינאַנד האָט זי מיט 5 אָדער 6 וואָכען צוריק געשריבען, אַז די אַלע דאָקטוירים וועלען איהם גאָרנישט העלפען און ער זאָל זיך יעדען טאָג רעכנען אויפ'ן טויט. די איצטיגע רומענישע רעגירונג וועט נישט לאַנג בלייבען ביי איהר מלוכה. אין הערבסט קומט דער קרוינפּרינץ קאַרל צוריק קיין רומעניען און נעהמט איבער דעם רומענישען טראָהן.

איטאַליען וועט אין דער נאָהנטסטער צייט זיך געוואַלטיג צעבליהען. בולגאַריען וועט אין דער נאָהנטסטער צייט שפּילען אַ גרויסע ראָל אויף באַלקאַן. אונגאַרן וועט ווערען אַ קעניגרייך, אָבער ווי געזאָגט, וועט דאָרט נישט הערשען קיין האַבסבורגער.

די באָלשעוויקעס אין רוסלאַנד וועלען נישט מעהר איבערהאַלטען קיין גאַנץ יאָהר. אין רוסלאַנד וועט פאָרקומען אַ איבערקעהרעניש און אַ צאַר וועט ווידער איבערנעהמען די מלוכה. די איבערקעהרעניש אין רוסלאַנד וועט זיין פערבונדען מיט אַ אויפבליהען פון די שכנות'דיגע מלוכות.

אין משך פון איצטיגען יאָהר וועלען קיין גרויסע רעוואָלוציאָנען נישט פאָרקומען, עס וועלען בלויז פאָרקומען קליינע רעוואָלטען.

פרוי מערעפּרען-לאַילאַ בעהערשט אויך 18 שפּראַכען, דערונטער אויך יודיש, אין יודיש פיהרען מיר אויך אונזער שמועס.

לאדזער כראניק.

וואס ווערט פערעבענט אלס דרוס-זאכען?

אין „דזיענניק אוסטאווי" נומער 44 איז פערעפענטליכט א פעראררנונג פון פאסט-מיניסטער פון 5. אפריל וועגען אויפערשיקען מיט דער פאסט דרוס-זאכען, וואס איז בעדייטענד געענדערט פון דעם ביז איצטיגען אופן פון אפגעבען דרוס-זאכען.

די דרוס-זאכען מארען ניט ענטהאלטען קיין שום צוגאבען און ענדערונגען נאכ'ן אפדרוקען זיי, וואס בעדייטען א אפענע אדער געהיימע קארעספאנדענץ צווישען אויפגעבער און אבנעמער. פאר ניט דרוס ווערען גערעכנט: 1) ארגינעלע מיט געכתיבה'טע אותיות, אדער געשריבען אויף א שרייב-מאשין, 2) קאפיעס, וואס זענען גענומען פון א קאפיר-פרעס צי דורך קאלקע (צום זענען אבער ערלויבט קאפיעס, וואס זענען גענומען אויף א מעכאנישען אופן מיט א מילמיאגראף, צי קלאסטאגראף א. א.) קאפיעס, וואס זענען גענומען מיט דער הילף פון א האנד-דרוק אפאראט.

בעמערקונג: אין דער קאטעגאריע אין וועלכע עס געפינען זיך דרוס-זאכען טאר מען ניט צולעגען קיין לויפענדע און פריוואטע קארעספאנדענץ ווי אויך בריוו, ווייל אין דעם פאל מוז עס אבגעשאצט ווערען לויט'ן טאריף פון א בריוו.

אויף דרוס-זאכען זענען ניטא ערלויבט פאלגענדע ענדערונגען און הוספות: א) עס איז ניט ערלויבט צוצושרייבען קיין מעכאנישע אדער געדרוקטע חשבונות, קוויטלען, אנהייבענס-אויספארערונגען א. א. ה.) געדרוקטע בעקאנטמאכונגען, צירקולארען א. א. מארען ניט האבען צושריפטן פון ווערטער אדער ציפערען.

אינלענדישע דרוס-זאכען מארען ניט זיין שווערער פון 1 קילא, אויסלענדישע — אלערליי דרוס-זאכען קאנען ניט זיין גרעסער פון 45 צענטימעטער.

פייערליכע ערעפנונג פון דער סאנאטאריע

פאר שווינדזוכטיגע קינדער אין טושינעק.

(ג) נעכטען זונטאג, איז פארגעקומען די פייערליכע ערעפנונג פון ערשטען פאוויליאן פון דער לאדזשער קראנקען-קאסע-סאנאטאריע אין טושינעק פאר שווינדזוכט-אנגעגריפענע קינדער.

12 מינוט נאך האלבען זיך און דער ציגע-טראמ'ל פון דער קראנקען-קאסע פערוואלטעט פארשטעהער פון פערשידענע געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס, דערונטער אויך א גרויסע צאהל יידישע רעפרעזענטאנטען און געסט, וועלכע זענען אנגעקומען און ספעציעלע אויטאס קיין טושינעק.

האלב 3 נ. מ. לאדעט איין דער פערוואלטונגס-מיטגליד פון דער קראנקען-קאסע, ה' קאזשמיערטשאק די געסט, אז זיי זאלען זיך דערנענטערען צום נייעם-אויפגעבויטען פאוויליאן. דער עולם דערנענטערט זיך, און דער שפיץ פון די געסט געהען: וויצע-וואיעוואדע לעוויצקי, דעלעגאט פון ארבייטס-מיניסטעריום ה' וועסאלי, סטאראסט זשעשאטקא, ארבייטס-אינספעקטאר וואיטקעוויטש, דער דירעקטאר פון דער קראנקען-קאסע און די איבעריגע געסט.

ה' קאזשמיערטשאק עפענט דערויף די ערעפנונג מיט א פאר ווארימע ווערטער.

דער דעלעגאט פון ארבייטס-מיניסטעריום שניידט איבער דעם באנד און האלט א בעגריסונגס-רעדע פון א אלגעמיינער כאראקטער. דערביי ווייזט ער אויף דער וויכטיגקייט פון אזעלכע אנשטאלטען פאר דער ארבייטענדער בעפעלקערונג, בפרט אין ארבייטערישען לאדזש, וואו מען וואוינט אין ענגע, אומבעקוועמע דירות.

דער דירעקטאר פון דער קראנקען-קאסע האלט דאן א רעדע וועגען דער וויכטיגקייט פון דער סאנאטאריע און בעשרייבט פאר דער לאדזשער ארבייטער בעפעלקערונג. צום סוף פערבעט ער די אנוועזענדע צו בעזוכען דעם ניי-אויפגעבויטען פאוויליאן. דער עולם געהט ארום, ענטציקט זיך מיט דער פרעכטיגער איינריכטונג פון דער סאנאטאריע, וועלכע איז געשטעלט לויט'ן מאדעל פון די בעסטע סאנאטאריעס אין מערב-אייראפא.

איצט געפינען זיך שוין דארט די ערשטע פאציענטען פון 120 קינדער, דערונטער ביז 20 יידישע. די סאנאטאריע איז אויפגעבויט אין א וואלד, די דיעטע א בעזונדערע און טעמפעראטור, לויט געהעריגע פארשריפטען.

דער דירעקטאר פון דער קראנקען קאסע רעפערירט וועגען טובערקולאזע-קראנקהייטען, ער ברענגט סטאטיסטישע דאטען און ווייזט אן אויף דער וויכטיגקייט פון דעם אויפטו פון דער לאדזשער קראנקען-קאסע מיט איהר בוי פון דער סאנאטאריע.

די געסט ווערען דאן פערבעטען אין א צווייטען לאקאל פון דער סאנאטאריע, צו א גלעזעל טיי מיט פערבייסן. אונטער די קלאנגען פון אנ'ארקעסטער ווערען געהאלטען א ביסעלע רעדעס און געלעגענהייטס-טאסטען.

ביי א היימישער שטימונג איז דער עולם זיך פונאנדערגעפאהרען 7 פארנאכט.

אויף עק פאמארסקא און קילינסקי שלאגען שכורים אפט יודישע דורכגעהער.

(ג) א דעלעגאציע פון שטיבלעך בע'עולה'שע יודען מיט צווייטענס פון קלעס אויפ'ן נאצאניע קודפער האט זיך געווענדעט צו דער רעדאקציע פון „לאדזער מאנטעבלאט" און דערציילט וועגען פאלגענדען סקאנדאליעזען פאל.

אויף עק פאמארסקא און קילינסקי גאס געפינט זיך א קרעטשמע-שענק. אויף דעם זעלבען ראג קומען פאר נאכט אפטמאל ארויסגעהערעס פון שכורים פון דעם, עס לאזען על פי רוב נאר יודען, און קיינמאל איז אויפ'ן הילפס-רוף פון די פערבייגעהער אין יענעם ראג נישטא קיין פאליציאנט. צוליב דעם זענען די יודישע דורכגעהער שטענדיג אויסגעשטעלט אויף פלעגע מוראדיגע שטיק מצד בזיונות.

אויך נעכטען ארום 1 בייטאג זענען ארויס פון דער דערמאנטער שענק 2 שכורע קריסטען וועלכע האבען גלייך אדורכגעלאזט קיין איינעם פון די פרייליך דורכגעהענדע יודען, מענער אדער פרויען אלץ איינס. א סך פון די יודען זענען קוים אנטלאפען מיט'ן לעבען. מאכט זיך אבער, אז עס זענען גראד דורכגעגאנגען עטליכע יוד. יונגעלייט וועלכע האבען זיך ענטשלאסען צושטעלן די האטלדיגע אוואנטורניקעס. דאס האט געבראכט רעזולט, אז עס זאל ענטשטעהן א געשלעג מיט שטעקענס און פייסטען אזוי, אז די גאס זאל ווערען שווארץ פון מענטשען. פון דעם געשלעג זענען עטליכע יודען ארויס פלעמיג צושלאגען. הגם די איבערגעגעבענע האט געדויערט א לענגערע צייט און ס'זענען געווען מעהרערע קרבנות, איז אויף די הילפס-רופען און געשאלדערן נישט אנגעקומען קיין איין פאליציאנט.

קוים מיט צרות האט א סטראזש פון א שכנות'ר.ג הויז אבגעפיהרט די אויפגעמונטערטע און זייער חיים, אויף בושי-ווישנער 69.

עס וואלט דערובער כדאי געווען, אז די העכערע פאליציי-ארגאנען אין לאדז זאלען אין יענעם ראג אויפשטעלען א מאל א צוי-פאסטען.

צום היינטיגן אבצייכען-טאג

לטובת דעם אינטערנאט פאר יוד. מעדלעך „עזרה-פאמאץ".

„עזרה-פאמאץ" דאס געבענטשטע מוס'ן אלגעמיין אנגענומענעם פרינציפ, אז אויב די יוד. געזעלשאפט ראטעוועט דעם יתום פון הונגער-טויט, גיט איהם א מלבוש און א דאך איבער'ן קאפ און לערנט איהם אויס אין בעסטען פאל א מלאכה, האט זי שוין גענוגענד ערפילט איהר חוב לגבי איהם. „עזרה-פאמאץ", וואס ערפילט זעלבסטפערשטענדליך אויך די דערמאנטע אויפגאבען, האט זיך אבער געשטעלט א חוץ דעם, א פיל ברייטערען ציל, נעמליך: צו פערהיטען די באמת בעגאבטע און טאלאנטירטע פון צווישען די יודישע יתומות און פערלאזענע קינדער, און זייערע טאלאנטען זאלען נישט געהן לאיבוד, זיי זאלען ענדיגען א מיטעל-שול און עווענטועל אויך ווייטער פארזעצען זייער הויך-שול-בילדונג.

ביים אויספיהרען די דאזיגע אויפגאבע האלט זיך „עזרה-פאמאץ" אפגעשטעלט נישט ביים טויטען אות פון די סטאטוטען. אויך פעהיגע קינדער פון ארימע עלטערן ווערען אין „עזרה-פאמאץ" אנגענומען. זיי ווערען אין דער דאזיגער אנשטאלט אויסגערעכנעט מיט אלעם נויטיגען, און זיי בעקומען בחנם גימנאזיאל-בילדונג. א דאנק דער ליבענסווערטער אפטריכטיגקייט פון די דירעקציעס פון די הוגע יוד. מיטעל-שולען וועלכע בעפרייען די חניכות פון „עזרה-פאמאץ" פון שכר-לימוד.

„עזרה-פאמאץ" האט שוין צו פערצייכענען גרויסע ערפאלגען אין איהר ארבייט. די קינדער פון דער דאזיגער אנשטאלט ווערען אין כמעט אלע לאדזער יוד. מיטעל-שולען געשטעלט אלס מוסטער פון פלייס און בעגאבונג. די אנשטאלט קעמפט אבער לעצטענס שווער מיט'ן מאנגעל פון מיטלען אויף די טאג-טעגליכע בעדערפענישען אויף פרי'ט!

כדי צו לינדערען לכל-הפחות אין א געוויסער מאס דעם דאזיגען מאנגעל איז איינגעארדנעט געווארען דער היינטיגער אבצייכען-טאג.

לאדזער יודען! העלפט דער דאזיגער וויכטיגער אנשטאלט. קויפט דעם היינטיגען אבצייכען און שפענדעט פאר „עזרה-פאמאץ"!

מרדכי חיים רומקאווסקי
פערוואלטונגס-פארזיצער
פון „עזרה-פאמאץ".

זיצונג פון דער אפעלאציע-קאמיסיע פאר עטאט-צאהלער ביי דעם ועד הקהלה.

(ג) הגם אין קהלה-שט'ט איז פעריען, איז דער קהלה-פערוואלטונג פונדעסטוועגען געצוואונגען איינצוברופען דעם עטאט פאר 1926: צוליב דעם האט פרייטאג רום שריפטליך אויפגעפאדערט צום פארזיצער פון דער אפעלאציע-קאמיסיע פאר'ן קהלה-עטאט, פרנס האפמאן, ער זאל צונויפרופען א זיצונג פון דער דאזיגער קאמיסיע, כדי צו ערלעדיגען מעהרערע בוימעס פון עטאט-צאהלער.

פרנס האפמאן האט אויך נעכטען, זונטאג פארנאכט גערופען א זיצונג פון דער אפעלאציע-קאמיסיע, וועלכע האט ערלעדיגט מעהרערע בוימעס.

א צוג איז פלאמען

שיער נישט א גרויסע באהן-קאטאסטראפע הינטער לאדז.

(ג) מיט'ן סקארזשיסקער צוג וואס געהט קיין לאדז איז נעכטען פארגעקומען א צופאל, וואס האט שיער נישט געקאנט פערוואנדעלט ווערען אין א קאטאסטראפע מיט מענשליכע קרבנות.

פון דעם צוג, וואס געהט ארויס פון סקארזשיסקא פארמיטאג האט מען פלוצלונג צווישען די סטאציעס סלאווין און קאלאבוצק געהערט א שוידערליך געשריי פון פאסאזשירען. צווישען די רייזענדע פון גאנצען צוג איז צוליב דעם ענטשטאנען א געוואלדיגע פאניק, דער מאשיניסט איז געווען געצוואונגען אבצושטעלען דעם צוג. עס האט זיך ארויסגעשטעלט, אז א וואגאן פון צווייטער קלאסע מיט פאסאזשירען און באגאזש האט פלוצלונג אנגעהויבען ברענען אזוי, אז די פאסאזשירען האבען גענומען שרייען, געוואלדעווען און רופען נאך הילף. ווען דער צוג איז אבגעשטעלט געווארען, זענען די פאסאזשירען פון גאנצען צוג ארויס און אנגעהויבען ארויסראטעווען די ווייבער און קינדער פון ברענענדען וואגאן. צום גליק זענען קיין מענשליכע קרבנות נישט געווען. דער צוג האט זיך אין וועג פערהאלטען א האלבע שעה. דער אבגעברענטער וואגאן איז אבגעשטעלט געווארען, די פאסאזשירען זענען איבערגעזעצט געווארען אין א צווייטען וואגאן און דער צוג איז בשלום אנגעקומען קיין לאדז מיט א האלבער פערשפעטיגונג.

די סיבה פון דעם צופאל איז געווען דאס, וואס די רעדער פון דערמאנטען וואגאן זענען נישט געווען געשמירט.

צייטונגס-פערשפרייטער מעגען אויפהערען צו בע'גזל'ען די פרעסע

דורך געבען אויסצולייענען צייטונגען!

דער צייטונגס-פערשפרייטער פעראיין ווארענט זיינע מיטגלידער, אז אין הסכם מיט'ן בעשלוס פון דער אלגעמיינער פערזאמלונג פון 27 יולי, נישט צו געבען אויף אויסלייענען קיין צייטונגען.

דער צייטונגס-פערשפרייטער פעראיין מאכט אויפמערקזאם זיינע מיטגלידער, אז אנהאלטענדיג פון הסכם זאלען זיי ווערען דורכגעפיהרט קאנטראלען ביי אלע צייטונגס-פערשפרייטער און די יעניגע וואס וועלען געכאפט ווערען ביים געבען אויסצולייענען צייטונגען, וועלען דאס ערשטע מאל בעשטראפט ווערען מיט נישט קריגען קיין צייטונגען צו פערקויפען 3 טעג דורכאנאנד. דאס צווייטע מאל 8 טעג און צום דריטען מאל, ווען פון זיי איינגאנצען אבגענומען ווערען דאס רעכט צו פערשפרייטען צייטונגען.

די פערוואלטונג פון פראפעס. פעראיין פון צייטונגס-פערשפרייטער, אפטיילונג לאדז.

לעזט, אבאנירט
— דאס —
„לאדזער מאנטעבלאט".

אין דער שטעטישער אמבולאטאריע

ווארטען ארימע קראנקע שעה'ן לאנג אויף א דאקטאר.

צי וועט דער מאגיסטראט נישט געפינען קיין מיטעל, אז דער דאקטאר זאל ערשיינען אין דער בעשטימטער שעה?

(ג) אין לאדז זענען פעראן סך-הכל 2 שטאטישע אמבולאטאריעס, פון וועלכע ארימע קראנקע נוצען פון אומזיסטע מעדיצינישע בעראטונגען.

די שטארקסטע באלויפענער פלאץ געניסט פון דער אמבולאטאריע צווישען דער ארימער יודישער און קריסטליכער בעפעלקערונג, וועלכע פילט אויס יעדען טאג דעם ווארטע-זאל און די אויפנאהמס-צימערען. 8 פריה, ווען די דינערשאפט עפענט אויף די טירען פון דער אמבולאטאריע רייסען זיך אונגעדולדיג פערוואונדעטע נאך שוילער, כדי צו קאנען צוקומען צו דעם אדער יענעם דאקטאר-ספעציאליסט. מאכט זיך אבער, אז, למשל, דער דאקטאר פאר אינערליכע קראנקהייטען, וועלכער דארף קומען, ווי עס איז אנגענומען און יעדער פאציענט ווייס עס, האלב 10 פריה, קומט 1 נאכמיטאג. און די ארימע קראנקע דערווארטער קינדער, מאנען וועלכע אדער ווארטען שעה'ן אהן א בונען ברויט און טייל אנ'גערערס מאל זאל דער זעלבער דאקטאר קומען האלב 1 ביימאג (ווייל אזוי מעלדעט דער וועכטער). די קראנקע געהען א היים מיט ווערען, אז זיי וועלען קומען צו דער צייט און וועלען אנגענומען ווערען דורכ'ן דאקטאר. צום סוף שטעלט זיך ארויס אז דער דאקטאר איז געקומען נישט האלב 1 נאר 11 און איז גלייך אוועק. די אבגענארטע ארימע קראנקע ווערען דענערווירט, שרייען און קומען ווייטער אמאל אין אבער אמאל אין דער שטעטישער הילפס-אינסטיטוציע, וועלכע צייכענט זיך אויס מיט אזא... „פונקטליכקייט".

ס'וואלט צייט געווען, אז דער מאגיסטראט און ספעציעל די אבטיילונג פאר סאציאלער הילף זאל ארייננעהמען אין דער לאגע פון דער ארימער בעפעלקערונג און זארגען דערפאר, אז דער דאקטאר זאל נישט קאנען אין אמבולאטאריע ווען ער ווייל ארויסשטעלען צום נאדען מענשען, וואס די נשמה ליגט זיי אויף די שפיץ נאז.

ביי דער געלעגענהייט איז כדאי אבצוצייגען, אז א גראסע פון די יודישע קראנקע זענען שוין געווען פון לאנגען יאהר מיט אנ'אנקלאגע וועגען דער בעצאהלונג צו די קראנקע ארימע לייט אין דער דאזיגער שטאטישער אנשטאלט, וואס ער איז אויסגעהעשט און — געוויסען אנצושרייבען א בונטע און פוילישע. פערשטעהט זיך, אז די דאזיגע ארימע לייט וועלכע האבען נישט קיין ברויט דעם טאג ארויסצולעבען, האבען נישט די מעגליכקייטען צו געהן לאזען שרייבען א בונטע אזוי, אז איז וואס ווילטיגער עניו ווערט פערשווינדען און פערגאנגענהייט צום שרייבער פון הונגעריגער ארימע חולאים, וועלכע גלייכען זיך און אומבערעכנטער הילף.

די אויסמעסטונג פון הכנסה-שטייער פאר'ן יאהר 1927.

די לאדזער פינאנץ-קאמער האט די טעג ערהאלטען אפעראדנונג פון פינאנץ-מיניסטעריום לויט וועלכער די פינאנץ-אמטען דארפען צום אויסמעסטען דעם אומזאץ און הכנסה-שטייער פאר 1927 ענטהאלטען די נארמע פון דורכשניטליכען ריוח. אבער דאס נאר אין פאל ווען עס פעהלען לחלוטין געהעריגע אויסמעסטונגס-ציפערן, דערביי מוז די אויסמעסטונג ענטשפרעכען די ארטיגע בעדינגונגען.

אלס מאטעריאל פאר דער שטייער-אויסמעסטונג קענען אויך דינען האנדעלס גוטאכטען, דאס אויסזאגען פון די זאך-קענער א. א.

דער דורכשניטליכער ריוח ווערט פערענטפערט אלס ריינער ריוח פון דער אונטערנעהמונג, נאכ'ן אפנעמען אלערליי הוצאות פון דער אונטערנעהמונג.

א דעזערטיר בעהאלט זיך אין א עפנונג פון דער וואנד

פערהאנגען מיט א בילד פון א הייליגען א יאהר צייט.

זשאנדארמעריע געפינט איהם אויס און פיהרט איהם אב אין תפיסה.

(§) אויל וואווזשניאק פון לאדז, געבוירען אין יאהר 1900, א מויערער פון פאך, איז אין יאהר 1921 צוגעטיילט צום מיליטער-דינסט אין 31. פולק. מיט א וואך שפעטער איז ער אבער ענטלאפען פון קאזארמע און איז באלד דערויף געכאפט געווארען און פער'משפט געווארען צו 5 יאהר תפיסה.

נאכ'ן אבזיצען די שטראף איז ער ווידער אריינגעצויגען געווארען אין מיליטער. ער איז אבער ווידעראמאל ענטלאפען. א יאהר צייט האט ער זיך כסדר אויסבעהאלטען פון דער זשאנדארמעריע. עהערנעכטען האט אבער די זשאנדארמעריע בעקומען פערטרויליכע ידיעות, אז וואווזשניאק בעהאלט זיך ביי זיין געליבטע סם. סאבאלעווסקא אויף קילינסקיעגא 4. די זשאנדארמעריע איז אוועק אין דער אנגעוויזענער וואוינונג. אבער די „קאכאנקא" האט ערקלערט, אז זי קען גארנישט אזא איינעם...

ארויסגעהענדיג פון דער דירה, איז דער זשאנדארמעריע געווארען אויפגעפאלען א אנגעוויינליך גרויס בילד פון דער הייליגער, וואס איז געהאנגען אויף דער וואנד. זיי זענען נאך אמאל צוריק אריין אין דער וואוינונג, אראבגענומען דאס בילד און דאן האבען זיי אויפ'ן ארט פון בילד געזעהען אין דער וואנד א גרויסע עפענונג. בעלייכטענדיג מיט א עלעקטרישע לעמפעל די עפנונג, האט די זשאנדארמעריע דערזעהען א קאפ פון א מענש. עס איז קיין אנדערער נישט געווען ווי דער דעזערטער וואווזשניאק. מ'האט ארויסגעצויגען און איז ער אבגעבראכט געווארען אין תפיסה.

זאל פילהארמאניע
נארוטאוויטשא 20.
נאכמראלען פון די בעליבטע אמעריקאנער געסט
אנא און היימאן יאקאבאוויטש
היינט, מאנטאג, 1 אויגוסט, 9 אוונט, פאפולערע פארשטעלונג
פון 80 גר. ביז 2.50 זל.
געלד, ליבע און שאנדע
אין 4 אקטען פון זאלעווארסקי.
אנא יאקובאוויטש זינגט א נייע ליד „דער מאראל-פרעדיגער"
הויפטראל: מאניע — אנא יאקובאוויטש.
מארגען דינסטאג, דעם 2 אויגוסט, 9 אוונט, צו ביליגע פרייזען
מינקע די דינסטמויד
4 אקטען מיט געזאנג און טענץ פון לעאן קאברין רעזשיסירט דורך היימאן יאקאבאוויטש.
הויפט-ראלען מינקע — אנא יאקאבאוויטש, ד"ר רובין — היימאן יאקאבאוויטש.
עס נעמען אנטייל פרויען: בריזמאן, מאכאראנסקא, מאדערמאן, מענדעל זריעל, אייזענבערג, באלבירסקי, האמבורגער, מאכאראנסקי, גייהויז, פאלאנסקי, צווייק.
רעזשיסער-פיהרער: בעקמאן. ביניע-לאמער: מאכאראנסקי.
בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.
אכטונג! אין פארבערייטונג די גרויסע קאמעדיע מיט געזאנג און טענץ די פוילישע התונה

קופאן № 76
אויף אומזיסטע
יורידישע עצות.
דער בעזיצער פון'ם דאזיגען קופאן קען בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי-קאנסול פון „לאדזער רעדאקציע".
גילטיג היינט, מאנטאג.
ד. 1. אויגוסט פון 8—9 אוו.

גרויסע היזקות פונ'ם שלאכס-רעגען אין לאדזער סביבה.

(ב) דער שלאכס-רעגען, וואס האט זיך עהערנעכטען אראבגעלאזט אויף אונזער שטאט, האט אנגעמאכט גרויסע היזקות אין דער לאדזער אומגעגענד.

אין דער שטאט האט דער רעגען, ווי תמיד, חרוב געמאכט אין א מאל גאסען דעם ברוק, און דער עולם האט זיך לוסטיג געמאכט איבע'ן חשבון פון מאגיסטראט. דאגעגען אין לאדזער פאוויאט בעזונדערס אויף די פעלדער, וואו מ'האט שוין געשניטען די תבואה, האט דער רעגען אנגעמאכט גרויסע שאדענס.

אין איינציגע דערפער זענען איינגעפאלען די הייזער. ס'זענען אויך איבערגענאסען געווארען איינציגע ברוקען.

נײַער פאָהר-פּלאַן

פון 15 מאַי 1927 ביז'ן סעפּטעמבער.

לאָדז—פאַבריקס-וואָקזאַל.

גייען אָב קיין:		קומען אָן פון:	
וואַרשע (בײַנאַכט)	1.40	קאָלושקי (בײַנאַכט)	1.55
וואַרשע (שנעל-צוג)	7.50	וואַרשע	4.40
קאָלושקי (זונטאָג און חגא-טעג)	9.05	קאָלושקי	7.21
טערנאָבזשעג (דורך גאַלקובעק—טאָמאַשאָוו)	9.30	קאָלושקי	8.15
קאָלושקי (פון 1 יוני—1 סעפּט.)	10.35	טשענסטאָכאָוו	9.35
קאָלושקי	11.50	וואַרשע	10.40
וואַרשע	14.25	קאָלושקי (פון 1 יוני—15 סעפּט.)	12.35
וואַרשע	15.20	סקאַרזשיסקאָ	13.25
טשענסטאָכאָוו	16.25	וואַרשע	14.40
קאָלושקי	18.05	וואַרשע	16.33
וואַרשע (שנעל-צוג)	18.55	טערנאָבזשעג	19.55
סקאַרזשיסקאָ	19.10	קאָלושקי	20.25
וואַרשע	20.10	קאָלושקי	22.15
קאָלושקי	23.45	וואַרשע (שנעל-צוג)	22.45
		קאָלושקי (זונטאָג און חגא-טעג)	23.20

לאָדז—קאַלישער וואָקזאַל.

גייען אָב קיין:		קומען אָן פון:	
קאַליש (בײַנאַכט)	2.01	וואַרשע (בײַנאַכט)	1.46
וואַרשע	3.14	קאַליש "	2.59
וואַרשע (שנעל-צוג)	6.41	פּאַריז—בערלין (שנעל-צוג)	3.38
וואַרשע	7.14	קראָקע	6.18
פּױזען	8.00	פּױזען	6.59
קאָלושקי	8.10	לאָוויטש	7.43
קוטנאָ	9.03	קוטנאָ	8.43
פּױזען	12.57	קאַליש	8.53
בערלין—פּאַריז (לוקסוס)	13.04	וואַרשע	10.39
וואַרשע	13.16	לעמבערג	10.40
וואַרשע	13.47	וואַרשע (לוקסוס, מאָנטאָג, מיטוואָך, פרײַטאָג)	11.58
קוטנאָ	14.10	וואַרשע	12.44
לעמבערג (דורך סקערניעוויץ)	15.25	פּױזען	13.32
שעראַדז (שבת, זונטאָג, חגא-טעג)	16.40	קוטנאָ	13.45
וואַרשע (לוקסוס, מאָנטאָג, מיטוואָך, פרײַטאָג)	11.58	קאָלושקי	18.05
קאַליש	18.35	פּױזען	18.40
לאָוויטש	19.38	פּאַריז—בערלין (לוקסוס)	19.05
קוטנאָ—דאַנציג	20.15	קוטנאָ	20.18
קראָקע (דורך רעקישטשין)	20.35	וואַרשע	21.[illegible]3
פּױזען	21.58	קוטנאָ	22.05
בערלין—פּאַריז (שנעל-צוג)	23.14	שעראַדז (שבת, זונטאָג, חגא-טעג)	22.10
קוטנאָ	23.58	וואַרשע (שנעל צוג)	23.06

אויף וואָס פאַר א סומע קאָנען אויסגעשטעלט ווערען 20- און 30-גראַש. וועקסעל-בלאַנקעטען.

(:) דער שטעמפּעל-אַמט ערקלערט גילטיג די אַלטע מעותים, אַז איצט געפינען זיך שוין אין פערקעהר וועקסעל-בלאַנקעטען פון 10 גר. ביז 60 זל. די איבערשריפט „אויף א דרײַ חדשים'דיגען טערמין", האָט געפינט זיך אויף דער לינקער זײַט פון וועקסעל - בלאַנקעט, האָט איצט קען בעדײַטונג נישט, ווײַל מיט'ן נײַעם אוסטאַוו, איז דער אָפּצאָהלונג פון בלאַנקעט נישט אָפּהענגיג פון אויסשטעלונגס-טערמין.

די וועקסעל-בלאַנקעטען פון 10, 40, 50 און 70 גראָשען, האָט ענטשפּרעכענדיג נישט דעם נײַעם וועקסעל-אוסטאַוו קעגן אויסגעגוזט ווערען דורך צוצאָהלען דעם ווערט.

א 20 - גראָשענדיגער וועקסעל קען אויסגעשטעלט ווערען אויף 60 זל. א 30-גראָשענדיגער — אויף 100 זל.

2 רײַכע פּױרישע ויהנדלער מאָנס גענוען א 13 יעהריג מעדעל אין וואַלד.

(:) פאַריגען זונטאָג האָבען די פּויערים פון דאָרף כרזשיטשסקאָ אינטער לאָדז אַנגעקוקט א פערחמלונג אויף וועלכער עס איז אויך געקומען די 13-יעהריגע יאַנינאַ וויסקאַ. שפּעט בײַנאַכט איז דאָס מעדעל א היימגעגאַנגען דורכ'ן וואַלד און זיך געטראָפען מיט 2 אונבעקאַנטע מאַנספּערזאָנען וואָס זענען איהר נאָכגעגאַנגען טריט פאַר טריט. אנקומענדיג טיף אין וואַלד האָבען די צוויי אונבעקאַנטע אומגעוואָרפען דאָס מעדעל אויף דער ערד דאָס דערשראָקענע מעדעל האָט אָנגעהויבען שרײַען דאַן האָבען די אויסוואורפען איהר געדראָהט מיט'ן טויט. שלאָגענדיג און בײַסענדיג האָבען זיי דאָס מעדעל פערגוואַלדיגט און אין א בעוואוסטלאָזער צושטאַנד זי געלאָזט ליגען אין וואַלד.

קומענדיג צום בעוואוסטזײַן איז דאָס מעדל אַהיימגעגאַנגען און דערצעהלט דאָס פאַל די עלטערן, וואָס האָבען דערהענגען תיכף געמעלדען פאַליציי.

נעכטען איז דער פאָליציי געלונגען צו אַרעסטירען די אויסוואורפען 2 ויהנדלער פון רײַכע פּויערים פון זעלבען דאָרף לעזען בלאָך אין טשאַניטשאָו קיערדע. די פּראָוואָקאַטיק האָט אין זיי דערקענט איהרע שענדער. בײַדע חברה לײַט זענען אַרעסטירט.

„אופּאַדלאַ שטש" פון דער פירמע „עלעקטראָפאַל".

די בעלי-חובות פון דער הינער פּירמע „עלעקטראָפאַל" פון אברהם שטשעפּאַנסקי זאַוואַדזקאַ 16 האָט אָרגאַניזירט זיך א בירגעל און געוואָלט צו ערקלערן דער פירמע אַן'אופּאַדלאָשטש.

די בעלי-חובות נעמען אַז, אַז פאַר'ן באַנקראָט האָט שטשעפּאַנסקי אויסגעלעראט די סחורה פון זײַן געשעפט און מיט זײַן אַרויסגעפירט און ווײַל אַפּקויפען מיט 25 פּראָצענט.

דאָס געריכט האָט בעשלאָסען דער פירמע צו ערקלערען אַן'„אופּאַדלאַ שטש".

* * *

אויף דער ביטע פון בעטייליגטע פון דער פירמע „מאַנע און הערצאָג" האָט דאָס געריכט בעשלאָסען צו ערקלערען אַן'אופּאַדלאָשטש דער פירמע, דאָס פּערמאָגען, 25, זאָל אַוועקגעבען זײַן צו בעשלאָסען דער פירמע פון די בעלי-חובות.

שפּינעריי פון יעקב אהרן גרינשטיין ווערט געלאָזט אין גאַנג.

ראָס געריכט האָט ערלויבט אויף דער ביטע פון'ם קוראַטאָר פון דער באַנקראָטירטער פירמע „יעקב אהרן גרינשטיין" צו לאָזען אין גאַנג די שפּינעריי פון דער פירמע, וואָס בעשעפטיגט פון 300 אַרבײַטער חוץ ביוראָ-אַנגעשטעלטע, כדי בעשט צו פערגרעסערן די אַרבײַטס-לאָזיגקײט אין שטאָט.

אַנקעטע-קאָמיסיע פאָרשט אויס די פּראָדוקציע-בעדינגונגען אין לאָדזער פאַבריקען.

דער טעקסטיל-קאָלעגיום פון דער אָנקעטע-קאָמיסיע אין די פערזאָנען פון די ה"ה דר. גינצבורסקי, אינוס, רומפעל ה' לוטאָשעוויטש און דער פּרעזעס פון דער לאָדזשער טעקסטיל-שול ה' פּעטערבינסקי, האָט אָנגעהויבען זײַן אַרבײַט אין „ווידזעווער מאַנופאַקטור".

נאָך דער אויספאָרשונג אין שײַבלער-גראָהמאַנ'ס פאַבריק בעמיהט זיך דאָס קאָלעגיום פעסטצושטעלען די קאָסטען פון דער פּראָדוקציע און אויך חיוּביל ס'איז מעגליך אַזעלכע מיטים סחורות צו פערבילינגערן.

אין די נאָהנסטע טעג וועט דער קאָלעגיום אָפּהאַלטען א רײַהע קאָנפערענצען מיט די פערשטעהער פון די גרעסטע לאָדזער באַנקען וואָס שטעהען אין א בסדר'דיגער פערבינדונג מיט די טעקסטיל אונטערנעהמונגען און פּוהרישע אָרגאַניזאַציעס, כדי צו ערוּ צו בעקומען א פּיל און פאָלשטענדיג בילד פון דעם מצב אין דער טעקסטיל-אינדוסטריע.

פּאַדערט איבעראַל נאָר באַטענטירטע פּעלד-בעטען פּערזאָרגט מיט דער פאַבריקס-מאַרק
Palma-Patent

פּאַר הײַלען מיר גאַראַנטירען.

אויך שטעהט אויף לאַגער אין א גרויסען אויסוואַהל: ניקעל-בעטען, קינדער-בעטען, אַמעריקאַנסעם, מינדער-הענגלער, הויבע סינדער-בענקלער, שעזלאָנגען און נעבענטע מאַטראַצען.

ביליגסטע פּרײַזען! רעיעלסטע בעהאַנדלונג

לאָדז, פּאָלנאָצנאַ 24, טעל: 31-85

ZAKŁAD ŚLUSARSKO-MECHANICZNY
F. MOTYL Majster cechowy
Łódź, Zawadzka **19** telef. 55-42
Firma egzystuje od roku 1895.

אויספיהרונג פון זעמטליכע שלאָסער און מעכאַנישע אַרבײַטונג, זאַוי פּרעסען און פּערמיר-אײַזען, צענטריפוגען און פאַרבעריי קעסעל, ווי אויך זעמטליכע מאַשין-רעפּאַראַטורען.

ספּעציאַליטעט: אויטאָגענישע שווײַסונג אויף שטאַנדיג פאַר אַלע מעטאַלען אונטער גאַראַנטיע.

בעריהמטער פאָטאָגראַף-קינסטלער, פיהרט אויס פאָטאָגראַפיעס אָהן קאָנקורענץ!

יעדע פאָטאָגראַפיע איז א קונסט-בילד!

ספּעציאַליסט פון קינדער-אויפנאַהמען נעמט אָן אַלערליי בעשטעלונגען און קומט צו די קליענטען א היים. די אויפנאַהמען ווערען אויסגעפיהרט דורך א אַפּאַראַט פון דער נײַעסטער טעכניק בײַ דער טאָגליכט ליכט, א חוץ דעם ווערען אויסגעפיהרט אַלערלײַ אויפנאַהמען ווי: פּאָרטרעטען, האָכצײַטען, פּאָרטרעט, טעאַטער און מצבות-אויפנאַהמען אויך בעשטעלונגען אויף גרויסע וועסטער אין די צײַט פון טאָג שטערט נישט צו די אויפנאַהמען. נישט קוקענדיג אויף דער גרויסער בעקוועמליכקײַט זענען די פּרײַזען זעהר צוגענגליך. בעשטעלונגען ווערען אָנגענומען פון א זײגער 10 פריה ביז 8 נאַכט.

זאַוואַדזקאַ 29, 3-טער שטאָק, אָפּיציגע בײַ וועראָשאַט סאַאור.

גוט און ביליג!

שוין דערשינען:

בריוו פון דער מאַמע פון דער יודישער בינע

אסתּר רחל קאַמינסקאַ

מיט אַרײַנפיר און באַמערקונגען פון מאַרק טורקאָוו.

דאָס בוך אַנטהאַלט 73 בריוו, וואָס די גרויסע יודישע קינסטלערין האָט געשריבען צו: יעקב דינעזאָן, מענדל עלקין, פאַולאַ און נח פּרילוצקי, אברהם יצחק קאַמינסקי, רעגינאַ קאַמינסקאַ, אידאַ קאַמינסקאַ, יוסף קאַמינסקי, זיגמונט טורקאָוו, יאָנאָס טורקאָוו א. א.

10 דרוק-בויגן. 5 בילדער. פּראַכט-אויסגאַבע.
— פּרײַז 3,75 זל. —

מיט בעשטעלונגען זיך ווענדען:
Kooperatywa „Bycher" Warszawa, Nalewki 2-a

Zjednoczone Fabryki Maszyn
„UNIA"
dawn. C. Blumwe i Syn, Sp. Akc.
BYDGOSZCZ-WILCZAK

(די עלטסטע אין פּוילען ספּעציאַל-מאַשינען-פאַבריק) ליפערט אַלס ספּעציאַליטעט:

מאָמפּלעטע אײַנריכטונגען פאַר האָלץ - בעאַרבײַטונג.

מיט אָנפראַגען זיך צו ווענדען צום פערטרעטער:
Inżynier G. Praszkier,
Łódź, Zawadzka 16a
Tel. 27-52.

Dr. Justman
צוריסגעקעהרט
זיעלאָנאַ 17.

פאַר 12 זל.
לערנ איך אויס
טאַנצען

פאַר אָנפאַנגער הײבט זיך אָן דער קורס דעם 3-טען פון יעדען חודש. אײַנשרײַבונגען אין דער טאַנץ-שולע פאַלודניאָוואַ 10.

מיט אַכטונג ד. פרידוואַלד.

היכטיג פאַר דאַמען!!!
מאַכט אײַך די עלעגאַנטסטע דאַמען-היטע נאָך דער לעצטער פאַריזער מאָדע פון די עלטעסטע היטען שײַנע-אַרבײַט איך אויף נײַע.
נ.ב. גערונקט די אַדרעס: זאַוואַדזקאַ 23.
נאָר פאַר 2.50 זל.

אין הויף, 2-טען אײַנגאַנג, לינקס פּאַרטער.

הערען געבראַכט זעדענס שפּרײַ מיט זײַדע אויף פילץ-היטע אין אַלע פאַרבען אין פאַנטאַסטער אויספיהרונג זל. „TOBA",
גאַנץ פאַר 7 געם.

פּילסטוז, אַז דײַן קינד זאָל קענען לשון-הקודש אין ווערט און שריפט! חילסטו אַז דײַן קינד זאָל קענען תנ"ך, אויך חומש רש"י? חילסטו, אַז דײַן קינד זאָל שרײַבען לשון-קודש אָהן שגיאות? דאַן דינג איהם אָן בײַם לעהרער:

א. איטקין, קאָנסטאַנטינער-גאַס 33, פּראָנט, ג.

פּרײַז שפּאָט ביליג נור 10 גילדען א מאָנאַט ערפאָלג גאַראַנטירט.

פּוילישע וועהרע ערלערנט גרינדליך אין א קורצער צײַט.
צו ערפאָהרען: וואָלטשאַנסקאַ 20, ח. 3.

וכי המכור ממכור לעמיתך
או קנה מיד עמיתך,
אל תונו איש את אחיו!

און מאמער וואָס דיך דײַן חבר אָנגעראָפען, זאָלסטו קומען צו לויפען אין דעם ביוראָ פּיעטריקאָווער, 17, דורכגאַנג (זאַכאָדניאַ 52) וועסט לויט'ן אוסטאַוו געהילפען ווערען אַלערלײַ ביזנעס, קלאָזעטען און אַ-בעזאָרגונגען אויך אַלע שטאָט אין פּוילען, אַפּעלאַציעס, פּעטיציעס, אַרבּיטראַזשען, רעקורסען — וועגן פּאַראַגאַפּאַסען, פּעטער אין קאָמיסאַר-ריווזשיע, ביטעס אין אַלע פּאָליצײַ-בעציירקען, שווּת-ווערק-אַקטען, פּאָראַמיטען, אָבטעשען אינטעריציעס, אַקטען דראַמאַ-וויזנעס, קאַרטע ספּראַוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען.

שנעל, רעיעל און ביליג!
מיט אַכטונג י. מאַנעלאַ ביוראָ קאָנסולענט
פּיעטריקאָווער 17, זאַכאָדניאַ 52.

א זעלבסטשטענדיגער פּערקויפער
ווערט געזוכט פון א האָלץ-האַנדלונג-פאַבריקאַנט. אָפערטען צו געבען אין אַדמיניסטראַציע פון „לאָדז. טאַג." אונטער „פּערקויפער".

Dr Feliks Bornstein
Cegielniana 4
טעלעפאָן 34-90.
ספּעציאַליטעט: אַקושער און פּרויען-קראַנק נעמט אָן פון 3—6 נאָכמיטאָג.

Dr H. Spira-Bornsteinowa
Cegielniana 4
טעלעפאָן 34-90.
ספּעציאַליטעט: אַקושער און פּרויען-קראַנק נעמט אָן פון 3—6 נאָכמיטאָג.

קאַליגראַף
ל. בערמאַן
האָלט אויף זאַוואַדזקאַ 19,
פּראָנט 1-טער שטאָק.
נעמט אָן שילער פון 12—2 און פון 4—6.

נעשמאַקפּאַלע
דרוק-זאַכען
אין עלעגאַנטער און אײַנפאַכער אויספיהרונג
קאָמאָלעטען, רעכענונגען, בריוובויגען, צעטלען, קאָנווערטען, פּאַקעטקאַרטען א. ז. וו.
ליפערט פּרײַזווערט און שנעל די בוכדרוקערײַ פון
ע. מ. האַמבורסקי
פּיעטריקאָווער 16. טעלעפאָן 47.
מאָדערנע-אײַנריכטונג (סלעפּסידרוק)
דערען אין פערלויף פון 1 שעה אויפגעפערטיגט און אויסגעלעבט אין דער שטאָט.

—אַלע יודען—
ערלעדיגען זײערע רעכטס-קאָנסולענטען-אַרבײַטען אין נאָך לאַנגיעהריגען קאַמפּעטענט-ביוראָ
זינגער, זאַכאָדניאַ 36
פּראָנט, פּאַרטער.

אַבאָנעמענט-פּרײַז: פאַר א חודש אין פּוילען 5 זל., אין פּראָווינץ און בעלגיען 20—20 פּראַנק, אין אַנדערע לענדער—1,25 דאָלאַר.
אַנאָנסען-פּרײַז: פאַר א מיליטער-שורה פאַר'ן טעקסט 16 גר., פּרײַזען 24 גר., אין טעקסט 40 גר., פּרײַזען 60 גר., נאָכ'ן טעקסט 12 גר. פּרײַזען 81 גר. פאַר אויסלענדישע אַנאָנסען 100% טײַערער. אויסער דער שטאָט—מיט 50% טײַערער. פון די פּרײַזען ווערן נישט פאָרגעקומען קען רעקלאַמע.

Redaktor-wydawca E. Hamburski.
Tłocznia: E. i M. Hamburskich w Łodzi. Piotrkowska 16